

Apró hirdetések

— Megkezdődött a palesztinai turista szezon. Jeruzsálemből jelentik: Január 30-án 350 turista érkezett Palesztinába, főleg amerikaiak. Az amerikai vendégek közutazását a Canadian Pacific társaság rendezte és zsidó körökben nagy felháborodást keltett az a tény, hogy a társaság palesztinai ügynökei arabok, akik a kiránduló társaság utitervét a zsidó helységek bojkottálásával készítették el.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1)
Gara Erzsébet Nagylőved, Schwarz Sándor Pestszenterzsébet január 31-én tartották esküvőjüket a Kazinczy-utcai templomban. (Ugyaznap ünnepelték 50 éves házassági évfordulójukat Schwarz Adolf és neje szül. Duschinsky Róza, Pestszenterzsébet.)
Stein Zoltán volt elnökünknek Karfunkel Arankával való eljegyzéséhez szívesen gratulálunk. T. B., Szerencs.

קערעטמורער שמורה מצות
בנמצא אצלי קמת ומצות שמורה אף למחרת
מן המחרת, קמת שמורה 70 ה' מצות
שמורה 1.20 ס' מצות שמונים 1 ס'
החת השנחה ההג וההצ'
שלימים דמה, וכאשר כי אין לי הרבה, לכן
כל הקודם זכה. גרשון אברהם קליין,
נכד להגאון שמן רוקח זצ"ל
Klein pászkasütő Bodrogkeresztúr

PURIMRA

Egy szép zsidó könyvet
eny jó időtöltőt!

GONDOS SÁNDOR modern
zsidó könyvkereskedéséből

Budapest, VI., Andrássy út 53.
Telefon: 117-122

Eredeti angol szövet-
különlegességek

Kazár Nándor

posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerész

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

MAGÁNHIRDETÉS. Keresek 32 éves hűgom részére 40 év körüli, biztos megélhetéssel rendelkező orth. férfit. Hozomány 10.000 P. Cim: Wachtel, Bpest, Gróf Zichy Jenő u. 30. I. 1.
NÉMETÜL beszélő orth. leány, ki főz, mos, vasal, fiatal házaspárhoz felvétetik. Alt, Bpest, Bajza u. 2.
RÖFÖS-, fűszer-, vas- és bőrüzletbe, megbízható szombattartó segédet, kimondott szakembert keresek. Ugyancsak tanuló is felveszek. Geiger Sámuel, Nagyléta.

INTELLIGENS 21 éves bócher, elmenne uricsaládhoz gyermekek mellé. „Szerény igényű” jellegre.
SASZ, Rif, Ramban, Türim, Sülchon Örűch, mind vilnai nyomású, szép kötésben olesón kaphatók. Cím válaszlapon a kiadóban.

DROSEKAT németül, ünnepélyes alkalakra (barmiczvó, chaszene, próba- és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes beküldése ellenében; psettlit külön díjazással diszkréciónal mellett szállít: Braun Izráel rabbi, Budapest, Szövetség-u. 43.

JELIGÉS hirdetések címeit nem adhatjuk meg, csak akkor, ha fel van tüntetve, hogy „cím a kiadóban.”

BIN 28 jährige erstklassige Modistin, von angenehmen Aussern, aus guter orth. Familie. Habe 5000 P, gute Ausstattung. Zwecks Heirat suche Herrn aus gleicher Familie unter entsprechenden Verhältnissen. (Witwer oder Kinder nicht ausgeschlossen.) Ewentielle Palästina-Auswanderung. Zuschriften befördert u. Chiffre: „Glückliche Zukunft” die Administration.

GYERMEKSZERETŐ leányt kizárólag gyermekek mellé azonnali belépésre keresek. Ajánlatokat: Koth Lipót borkereskedő, Sopron.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mersékelt árak!

Finomszesz és borpárlat között fennálló jelentékeny árkülönbözet folytán ismét fokozottan fennáll a
חשש נכך

Aki אפילו למחרת מן המחרת
RUM, LIKÓR és SZILVÓRIUMRA
reflektál, sziveskedjék rendelésével felkeresni Elsőrangú referenciák.
SCHWARZ JÓZSEF
nagykereskedő, rum és likörgyáros
SÁRVÁR

A Schiffschul felügyelete alatt egyetlen kóser vegetárius és diétás

konyha Bécsben:

Vegetarianische Küche, Grete Stern
Wien, II., Herminengasse 10.

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a prima fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek melegen ajánljuk. (Lásd hirdetést.)

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondulálást olesón vállal

HEISZ JENÖNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

Egy nagylelkű mecenás adománya lehetővé teszi nekem, hogy
ZSIDÓKVAGYUNK-ZSIDÓK MARADUNK
című 97 oldalas könyvet bárkinek is 60 fillérért, melyből 10 fillér postaköltség, (szép kemény kötésben 1 pengőért) küldjem meg. Ez az ár bélyegeken is megküldhető.

A könyv tartalmából:
Válasszom egy kitért zsidónak „Vita a rabbinusokkal” című röpiratára. — A zsidó vallás és az emberi lélek sorsa a halál után. — „Te arcultótt Istenszobor.” — Izráel vándorútján. — A „törvényvallás” és a Vallástörvény.
Fischer Fülöp főrabbi, Sárospatakon.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-96.

Budapest, 1937. február 24.
5697. Ador 14.

Purimi kettős-szám

40 fillér

XIII. évfolyam 8—9. sz.

אללנעמיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót גרצל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI. EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-233-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Két hét múlva lesz az orthodox országos képviselőség s közp. bizottság választása

A magyar orthodoxiának fontos napjai lesznek március 8 és 10-e között. Ezekben a napokban fogják megválasztani az ország orth. hitközségeinek kiküldöttjei azokat a férfiakat, akik az országos képviselőséget, ill a központi bizottságot alkotják. Nem egyszerű összejövétel ez. Arról van szó, hogy új erőt és lendületet hozunk be abba a szervezetbe, amelyet az ország hithű zsidó része a vallásosság szilárd erősségévé kiépített, amióta I. Ferenc József király megengedte az autonóm tömörülést. S ezért erre az alkalomra alkalmazni lehet a Mislé (29., 4.) szavait:

מלך במשפט ועמד ארץ ואיש תרומת ירוסמה
„A király jogra alapította az országot, de a fölényesség embere lerombolhatja”. Kiket kell ezalatt érteni, kérde a midras és azt feleli:

— Aki azt mondja: mit törődöm a közösséggel, mi közöm az ő tárgyalásaikkal, a fő, hogy én megvagyok kényelemben...

A komoly idők komoly közösségi érzéssel telített delegátusokat írnak elő parancsolólag!

Az új választással kapcsolatban, pillantsunk vissza a megválasztandó orth. parlament keletkezésére. Harminc esztendővel ezelőtt teremtette meg a magyar orthodox zsidóság a maga hivatalos képviselői szerveit. Az 1906-ban kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri körrendelet hívta életre az orthodoxia parlamentjét, a 100 tagú országos képviselőséget és a szűkebb kormányzati szervet, a 15 tagú központi bizottságot. Választásuk hat évenként történik.

A legutóbbi választás 1930-ban ment végbe, így tehát a megválasztottaknak mandátuma az 1936. év vé-

gével lejárt. A Központi Iroda vezetősége még az elmúlt nyár folyamán akarta megtartani a választást és erre a szentistványi kedvezményes utazási időszakot gondolta legalkalmasabbnak. A Központi Bizottság azonban ezt a nyári időszakot több okból nem tartotta megfelelőnek és a választás elhalasztása mellett döntött. Az volt a terv, hogy a hatéves ciklusra való tekintettel az 1930-ban történt választást még 1936-ban — az év végén — újítsák meg, azonban ez akadályokba ütközött, úgy hogy a választás időpontja 1937-re toldott ki. Ezt a késedelmet a legrövidebbre kívánták korlátozni és erre való tekintettel döntött úgy a legutóbbi ülésezett Központi Bizottság, hogy a választást purim és peszach között mindenképpen megejtik.

A Központi Iroda a választás idejét Ador hó utolsó hetére, március 8—10-ikére tűzte ki. Miután a kereskedelmi miniszterium 33 százalékos menetjegykedvezményt biztosított a delegátusok részére, a Központi Iroda elküldötte a hitközségekhez a felhívást, hogy — az idevonatkozó jogszabályok szerint — válasszák meg és jelentsék be a delegátusaikat. Ezekből a kiküldöttekből, továbbá a főrabbi által álló országos választógyűlés lesz hivatva arra, hogy a hazai orthodox zsidóság új hivatalos képviselői szerveit újból megalakítsa.

Ezeket a választásokat a magyar orthodox zsidóság mindig nagy érdeklődéssel kísérte. A háború előtti Magyarországon is komoly kitüntetés jelentett az orthodox parlament tagjának lenni, habár ez akkor is csak ritkán ülésezett, hiszen a dolgok természetére szerint egy száz taglétszámú testület csak akkor végezhet a részle-

tekre is kiterjedő alapos munkát, ha huzamosabb ideig folytatja tanácskozásait. Ezt az áldozatot pedig csak ritkán lehet kivánni a képviselőségi tagoktól.

Ha visszatekintünk az elmúlt ciklus munkásságára, megállapíthatjuk, hogy hála az Égnek „laj almon jis-roel”, közösségünk nem volt hijján, feladatuk magaslatán álló képviselő-testületi tagoknak. Amikor másfél évvel ezelőtt az új Kiegészítő Szabályzat megalkotása volt napirenden: az országos képviselőség tagjai három napon át a késő éjszakába is benyúlóan, időt, fáradságot nem kimélve, áldozatosan teljesítették kötelességüket. Alapos, részletes vita után hozták meg döntésüket az eléjük terjesztett kiegészítő statutumok tárgyában. Az elmúlt ciklus képviselőségi tagjai az orthodoxia jogállásának és szervezetének kifejlésében korcsakos munkát végeztek. Mandátumuk ideje alatt még egy nagyfontosságú kérdésben kellett határozniok. 1934. május 29-én ők választották meg az orthodox Központi Iroda elnökét, Kahan-Frankel Samu személyében.

Nyugodt lelkiismerettel, a komoly és eredményes munka elvégzésének elégedettségével: tekinthetnek vissza mandátumuk tartamára és végzett munkájukra. A reájuk ruházott tisztelet méltóan töltötték be; a reájuk bízott feladatot becsülettel és jól végezték el. Emelt fővel állhatnak oda a választó nagygyűlés plénuma elé, hogy ez, az újbóli megválasztásuk kérdésében döntsön. Bizonyos, hogy számosan azok közül, akik erre a kitüntetésre az előző választás alkalmával méltóak voltak, érdemeiket az elmúlt hat év alatt csak öregbítették és két-

ségen kívül elnyerik a delegátusok bizalmi votumát.

Hatvan világi tagot kell megválasztani és a választó nagygyűlés bizonyára az ország legjobbjaiból álló vezető orthodox személyiségeket fogja mandátummal felruházni.

A negyven rabbi képviselősi tagot a rabbik saját körükből önmaguk választják. Az ő feladatuk a legnehezebb. Közismert, hogy a hazai orthodox rabbiknak olyan sok kiválósága van, hogy a negyvenre korlátozott szám miatt nagyon sok kitűnő főrabbi nem nyerhet helyet az országos képviselőiségben.

Az elmondottak állanak a Központi Bizottság rabbi és világi tagjaira nézve is.

Egyben bizonyosak vagyunk. A választás, mint eddig mindenkor, olyan méltóságátjelesen fog végbemenni, amint azt az orthodox vezető rabbi- és világi személyiségektől a hazai orthodox nagyközönség elvárja.

Órségváltás van tehát az orthodoxia szentélyében. A lelépő testület a megválasztandó korporációhoz ugyanazokkal a szavakkal fordul, mint egykor a szentélyt elhagyó, a szentélybe szolgálatra lépő küldöttséghez fordult (*Bróchajsz 12*):

מי ששכן שמו בבית הרה הוא ישיכן בנינים אהבה ואהבה ושלום ורעור

„Az, aki dicsőségét lakatja ezen a Házon, lakasson közöttetek szeretetet, testvériséget, békét s barátságot”, — hisz a hazai orthodoxia egyik legszentebb ügyéről van szó.

A megválasztás kétségenkívül kiütetést jelent. De mi úgy fogjuk fel, hogy a mandátum nemcsak dísz, hanem terhet is jelent.

מדומין אתם ששררה אני נוהן לכם. עבדות אני נוהן לכם

„Nem üres díszadok nektek, hanem szolgálatot.” (*Hajróajsz 10*)

A kiemelkedő vállakra súlyosabban nehezdednek a terhek. A kimagasló fejekre több várakozással tekint a sokaság.

Nagyon súlyos időket él át a zsidóság. Az öröhelyekre kipróbált, komoly erőkell állítani. Az orthodoxia komoly figyelemmel fogja kíséni a választógyűlés munkáját. Bizó bizakodással reméli, hogy nehéz sorsában olyan képviselőt nyer, amelynek működése minden vonatko-

zásban csak javára szolgál az elkövetkező ciklusban is.

Amit az orthodoxia az ujonnan választandó testülettől vár, mind ki van fejezve a *Perek* ismert kijelentésében:

וכל העוסקים עם הצבור יהיו עוסקים לשיש שוכות אבותם מסיעתם וצדקתם עומדת לעד ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם.

„Aki a közösség ügyével foglalkoznak, tegyék azt önzetlenül a szent ügy érdekében, az elődök érdeme segíteni fogja őket és oly érdemük lesz, mintha ők maguk intéztek volna el mindent.” Nehéz problémákat kell elintézni, de bízni kell I'ten kegyelmében, aki megáldja a becsületes törekvést, különösen ha a gyülekezetet erősíti az ősök érdeme, már pedig az összeülő gyülekezetben *Frankl Adolf* emléke, önzetlen tevékenysége irányadó lesz és legyen.

Adósságelengedés régen és most

A magyarországi nyilaskeresztes mozgalomban fővezérszerepet játszik egykét sokezer holdas gróf is. Ez első pillanatra érthetetlennek látszik, hisz ez a mozgalom, amikor az eddigi társadalmi rendet fel akarja forgatni és első sorban a magántulajdonhoz akar nyulni, tulajdonképpen fehér-bolsevista irányú törekvés, amelynél legtöbbször éppen a grófok veszítethetnek. Érthetetlen továbbá azért is, mert éppen a földművesmunkásokat akarják megszervezni ezek a grófok, holott a magyar falusi népek a sorsa azért oly rossz, mert a nagy grófi birtokterületek szomszédságában nem jut semmiféle föld a nincstelen zsellérnek. De ha a grófok nyilaskeresztes működését meg akarjuk érteni, a középkori zsidó gazdasági történet egyik mozzanatára kell gondolnunk. Európában a XI. századtól kezdve a zsidóknak nem volt más foglalkozásuk, mint a pénzkölcsönzés, mert ipart nem űzhettek, a földművelést is lehetetlenné tették részükre, a pénzforgalom csekély volt, ezért a bankári teendőket ők végezték. A viszonyok bizonytalansága és a külön adók rettenetes súlya következtében óriási kamatokot kellett szedniök, aminek folytán az uralkodó osztály a nép előtt úgy ál-

lított be őket, mint szívtelen uszorásokat. Mikor Németországban a császári hatalom megerősödött, akkor a császár a zsidóktól kisaajtolható összes adókat önmagának biztosította és ezért kijelentette, hogy minden zsidó a kincstárnak, azaz a kamarának a szolgálója. A zsidók eme deklasszálásához való jogcímét a német császárok a jeruzsálemi szentély elpusztítójától Titustól vették. Azt mondták: a Chorban után a zsidók a római császár rabszolgái lettek, a római császár örökébe pedig a német császár lépett, éppen ezért ő rendelkezhetik a zsidóság élete és vagyona felett. Tudjuk, hogy például Habsburgi Rudolf a XIII. század vége felé elfogatta a hirneves R. Meír mi-Rothenburgot, amikor az a Szentföldre akart kivándorolni, és éveken keresztül tartotta lefogva egy elzasi várban. A középkorban gyakran fordult elő, hogy ha a császár pénzzavarban szenvedett és a zsidóktól többet már nem sajtoltathott ki, akkor egyes eladósodott főuraknak egy kisebb összeg fejében elengedte azokat az összegeket, amelyekkel ők — a zsidóknak tartoznak. A középkori krónikák arról is tudnak, hogy amikor a pápa felszólította a keresztes harcosokat a szentföldi helyek elfoglalására, kihirdették, hogy a kereszteseknek nem kell megfizetniök adósságukat, ami természetesen sok embert fellelkesített a keresztes háborúra.

A nyilaskeresztes háborúnak is ilyen gazdasági háttere van. A benne szereplő grófok igen el vannak adósodva és ha mozgalmuk sikerrel járna, akkor ki lehetne mondani olyasvalami intézkedést, ami a zsidó bankoknak tartozott követelesek érvénytelenségét jelentené. E héten Miskolcon nyilas röpiratokat osztogattak, ahol megvolt ígérve „a régi adósságok felét elengedjük.” (Mi lesz a szegény zsidók adósságával?) A lapok felelevenítik a nagy gróf Széchenyi száz év előtti egyik kijelentését: „néhány magyar főúr többet árt hazánk hitelének, mint a szegény legények.” Ezzel a kijelentéssel célzott arra, hogy korábban a gazdag Grassalkovich külföldi kölcsönt vett fel egy Steinmetz nevű pénzügynök útján, a második részletet már nem fizette, és hiába fordult a pénzügynök a magyar bírósághoz, a gróftól nem marasztalta el. Szóval a zsidóknak az se jó, ha a grófoknak nincsen pénzügük, de egyelőre ez legyen a legnagyobb gondunk.

Irányítóink Hámánnal szemben

Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orthodox hitközség elnöke

— Majsera hol található előre célzás a Tórában? „B'sagom hü vószor — mert bizony halandó ő”. (B'sagom — számértéke egyenlő Majse $120 = 12 \times 10$ számértékével, 345.) „Es fog élni 120 évig.”

— Hát Hámánra van-e célzás? „Hamin hoéc (hómon hoéc)” Hámán akasztófára kerül... — Eszter idejére vonatkozólag mit mond a Tóra? „V'onajchi haszter aszvir — s én elrejtve elrejttem aromat...”

— Mordecháj nagyságára hol lelhettünk utalást? „V'áttó kach l'chó b'szómim rajs, mor drajr — a legfinomabb illatu tiszta mirhát (mirodachjo = Mordecháj) végy a szentély céljaira.”

משה מן התורה מנין בשנם הוא בשר, המן מן התורה מנין העין, אחר מן התורה מנין ואני הסתר אחריו, מרובי מן התורה מנין דכתיב מר דרוו ומתנמינ מירא דכיא

Ez a párbeszéd folyt le a talmudi hagyomány szerint (Chülin 139) *Papünia* város lakossága és *Ráv Maszno* között, 1700 év előtt. Ha a mai lelkiállapotunkat visszavetítjük abba az időbe, úgy érezzük, hogy az eszmecsere idején a templomi naptár a maihoz hasonló lehetett, amikor *Teceave* szombatján előreveti árnyékát a Purim, amennyiben felolvassuk a rendes hetiszakaszon kívül (amelynek tudvaleg az a feltehető sajtósága, hogy Majse Rabénü neve nincs benne említve), Sabosz Zóchajr előírása szerint, Homon ösapjára, *Amólékra* vonatkozó részletet. Az elmúlt kor is arra gondoltunk, hogy valamint Amólék ki akarta irtani Izrael népet, azonképen tervezte ezt Hámán is és amint Amólékkal szemben Mindenható elküldötte Majset, azonképen odaállította Hámánnal szemben Mordecháj és Esztert. Ráv Maszno idejében is úgy volt, mint most, amikor éppen a Majse Rabénü nevét nem említő szidra hetében, Ador 7-én, születése és halálása napján megemlékezünk az ő népköltő működéséről és az ő szellemében haladó vezérekről. Csak így magyarázható, hogy Ráv Maszno hallgatói felvehették a kérdést, hogy hol utal a Tóra Majsera és a Purim történetére. A válaszában rámutat arra, hogy a Tóra kezdetén van már célzás Majse Rabénüre és Hómonra, a folyó (Ki-szisszó) hetiszakaszban Mordechájra, a Tóra végén pedig Eszterre. Mintha ez az összeállítás azt akarná kifejezni, amit egy másik agadikus mondat tanít:

הורה החילה וסופה נמילות הדרים (סומה י"ד)

„A Tóra kezdete is és a vége is a szeretet gyakorlása”, — azaz: át van hatva kezdetől végig a szeretet tanításától. Ép úgy hirdeti Ráv Maszno: *A Tóra kezdetől végig felvonultatja előtünk mindazt, amire elnyomatások idejében gondolkunk kell, hogy megerősítsük lelkünket, az I'tenbe vetett reményből fakadó örömré.*

„Vajhi bimé Achaszvérajs — így történt Achaszvérajs idejében.” Az *Achaszvérajs* név, a talmudi magyarázat szerint utal arra, hogy Izrael közösségének arculatja fekete (*hüs'cherü*) lett a szenvedéstől, arra is célzást találunk, hogy „az egész világon bánat, jaj és sóhaj (*och Vrajsi*) terjed”, arra is, hogy bekövetkezett az általános elszegényedés (*ros*), továbbá az is bennefoglaltatik, hogy a zsarnokság (*ris'ó*), konok, végletekig kitartó és kiméletlen volt.

Kell-e sok magyarázat arra, hogy ez a pár szó visszatükrözteti a mi helyzetünket is és hűséggel felvázolja a mai viszonyokat? Az egész világon tombol az osztályharc, amely gyűlöletet ébreszt az egyes társadalmi rétegek között; fellángol a fajgyűlölet, amely a vér babonájának segítségével démoni kegyetlenséggel akarja tönkretenni azokat, akiket önkényesen stigmatizálnak a nem-tiszta vérűség bélyegzőjével; eltörlődnek a jog és a jogtalanság határkövei a hatalmon levők tetszése és érdeke szerint; az ed-

SZENTFÖLDI

TÁRSASUTAZÁS

a „GERUSALEMME” hajóval
Triestből ápr. 13-tól máj. 4-ig
dr. Patal József vezetésével

tiznapos palesztinai tartózkodással, kirándulási lehetőséggel Egyiptomba. Rituális ellátás! Kizárólag tengerre-néző kabinok!

Rendkívül mérsékelt részvételi díjak. Felvilágosítás és prospektus kapható

ADRIATICA TENGERSUTAZÁS. RIT.
Budapest, VII., Thököly-út 2., IV., Váci-utca 4. és a „Mult és Jövő” szerkesztőségében V., Vadász-utca 11.
Magy. Nemzeti Bank eng. 575.

Az Eszterekre vár a Hámánok el-
leni nagy munka.

PURIMRA ne okozzon felesleges gondot magának, adja le rendeléseit és címeit.
Terták, kindlik és különlegességek legszebb kivitelben.

WEISZ MÓR
orthodox kóser keksz. kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Olyan asszonyokra van szükségünk, akik nem a külső világban akarnak csilogni felfújt hiúságok üveggyöngyeivel, hanem a ház szentélyében őrzik az erkölcsnek örök gyémántjait, teljesítik kötelességeiket, vezetik a gyermekek nevelését, Eszterekre, akik telve vannak l'ten-félelemmel, akiknek a jótékonyág nem külső hiúság, hanem a lélek szent rejtékelyében fakadó szükséglet. Ilyen családokból kerülhetnek ki azután a Mordechájhoz hasonló vezetői a zsidóságnak, akik tudják mikor kell a külvi-

lág felé önrzetesnek lenni, mikor s miben kell engedni, akik hazájuknak szolgálatot tesznek, akik a zsidóság belső erejét a Tóra-tanulás megszervezésével és a szükséges szervek létesítésével akarják elérni, akiknek tiszta a keze, makulátlan az élete, amely a Tóra, a miczvó illatos füzereit terjeszti szét, az ő közösségükben...

Az 1700 év előtt felhangzott tórai célszók nekünk szólnak, hozzánk beszélnek. A mai kor brutalitásának anyagiasságával, anyagiassága brutalitása-

val, szembe kell álltanunk Majse eszményképét, Mordecháj bölcs szervezőképességét, puritán egyéniségét, Eszternek a zsidó családot, a jóság, a szeretet, az l'tenben való bizalom bevehetetlen mentsvára kiépítő egyéniségét, — akkor a mai viszonyok között is bizakodó reménnyel ismétélhetjük a purimi eseményekkel kapcsolatban:

יהודים היתה אורה ושמה ושון וקר
„A zsidóknak jut világosság és öröm, örvendezés és megbecsülés”.

Az egri gaonnál

Gyermekkoromban még a chéder falai között, ha tanítóm részéről valami megkülönböztetett elbánásban részesültem, társaim hamarosan a következő stereotip kijelentéssel magyarázták a „kiváltságot”:

— Na igen, mert ő a Chaszam Szajfér dédunokája...

A múlt század egyik legnagyobb gaonjának, a világhírű pozsonyi gaonnak: Rabbi Majse Szajférnek étheri magasságokban álló személye így vetette a megbecsülés sugarát, még kései leszármazottjára is.

E kis epizód érzékeltetheti a tekintélynek és a tiszteletnek azt a szuperlatívuszát, amellyel a világ vallásos zsidósága a Chaszam Szajfér leszármazottjaival szemben, de különösen egyetlen élő unokájával a híres egri főrabbiival Schreiber Simonnal, R. Simajn Szajférrel szemben viseltetik.

„Simajn Hacadik, — misjoré kmeszesz hagdaló”. Valóban utolsó nagy veteránja annak a ragyogó papi dinasztiának, amelynek reprezentánsai három generáción keresztül a Tóra és vallásosság lángcsóváival világították be Magyarországot és a világ zsidóságának vallási gócpontjait.

Simajn Hacadik. A Misna aposztrofálása igen találó az egri gaonra, mert hiszen már gyermekora óta elsősorban cadiknak, intranzigens, megalkuvást nem ismerőnek ismerték. Vallásosságára jellemző, hogy édesapja a világhírű Kszáv Szajfér egyziben így panaszkodott rá:

— Mein Simen geht erüm, in klert erein, ei sein Mutter ist genüg früm... Tudniillik hosszú ideig nem evett az anyjánál vaját, attól tartván, hogy az nem elég kóser...

Ilyen és ehhez hasonló történetek ismeretében izgatottan igyekeztem Egerben az öreg ütött-kopott paplak felé, amely a Szent László-tér sarkán húzódik meg.

Délután négy óra. Egy-két bócher és balbósz már itt van a homályos kis előszobában. Várják a Rebbet, hogy kijöjjön Minche-hoz.

Mint rokon és ujságíró abban a kegyben részesülök, hogy Minche előtt egy félórával (ilyenkor már nem szokott világi beszélgetéseket folytatni) bekerülök a szobájába.

Belépek a nagy utcai szobába, amelynek úgyszólván egyetlen butorzata egy nagy asztal pár székkal. Az asztalfőn patriárkális külsejű férfi ül. Arcban döbbenetesen hasonlít a Chaszam Szajfér öregkori képeire. Nagybátyjára a krakkói papra is hasonlít, csak éppen édesapjának vonásait nem találok ar-

cán. Kis sapka van boltozatos hatalmas homlokán. Hosszu lengő szakálla fehérén szikrázik.

Közel jár már a kilencvenedik évhez, állítólag már nem lát, amit azonban nem lehet így szemtől-szembe megállapítani.

Üdvözlöm a Rebbet s kifejezem meghatottságomat, hogy megismerhettem. A Rebbe megfogja a kezemet.

— Ich her, mondja. — dass Sie ein Journalist sind und auch „lifné m'lochim jisjacov (nyilván közéleti férfiakat értve alatta). Ich stell mir vor, was für ein Vergnügen möchten Sie haben, wenn Sie unsere Heilige Vorahren „mán malké, Rábunen”, zu einem Gespräch bringen könnten...

Ilyen kedves bókkal indult meg a beszélgetés. Kegyeletes tisztelettel beszél dédnagybátyámról Rabbi Akivo Kornitzer krakkói rosbészdinről Rabbi Simajn Szajfér vejeéről, nagyapámról Jaj'ov Kornitzerről és apjáról Smüel Kornitzerről, akiket a Rebbe jól ismert még.

Az egri cadikkal szemben elsőrangú kötelességemnek éreztem, jóelőre megmondani, hogy beszélgetésünk a sajtó útján nagy nyilvánosságra kerül. A Rebbenek nem volt kifogása ez ellen s így sikerült nekem formális interjút csinálni a legvisszavonultabban élő rabbi-korifeussal, az egri főrabbiival.

Meglepett a Rebbe tájékozottsága foglalkozásomról és működési területemről. Meg is kértem övatosan, hogy szókott-e ujságot olvasni.

— En régen nem olvasok már, — mondja Rabbi Simajn Szajfér. A látásom már nem jó, de egyébként is világi dolgok sohasem érdekelték. A fiam fel szokott olvasni szombatonként a „Zsidó Ujság”-ból, engem érdeklő eseményeket.

Meglepetően friss és világos az észjárása az egri gaonnak. Az öregség nyomai nála talmudi értelemben jelentkezik: „zikné talmidé chachómim kol z'man s'mazkinim dáatom miszjasvajsz

aléhen” — a talmudtudósok minél öregebbek, annál bölcebbek...

Érdeklődik a Rebbe, hogy Egerben kit kerestem fel. Amikor elmondom, hogy Szmrecsányi Lajos egri érseknél voltam, azon óhajának ad kifejezést, hogy látogatásomból a klal-nak, a közösségnek haszna legyen.

— Beszéljen Rebbe, édesapjáról, a K'szav Szajferről! — buzdított.

Kissé felemelkedik helyéről, szemében a kibűdáv fénye lobban.

— Von Kszáv Szajfér zécher cadik livrocho, — ismétli szavaimat. Ich habe ihn meschamesch gewesen. Ich war sein „haus-bocher” — mondja mosolyogva. Bei berchas hatajro hat er so geweint, dass man hat es auch im dritten Haus gehört...

Nemcsak gyermeki szeretettel, hanem Izráel volt töráfedelemének kijáró kegyeletes tisztelettel beszél édesapjáról. Gyakran mondja „der Kszáv Szajfer” és nem „der Vater”.

— Melyik tulajdonság az, amellyel a Rebbe legjobban tudja jellemezni édesapját?

— Der Vater sichrajnaj livrocho war ein mahig, ein Führer. Lajchém milchamajsz Haschem, k'neged hamischadschim.

— Igen betegeskedő ember volt édesapám — folytatja — de ha arról volt szó, hogy Pesten hangot kell emelni az orthodoxiát veszélyeztető áramlatok ellen, ilyenkor fenségesen szép arcát a lelkesedés tüzes pirja borította el. Ugy nézett ki ilyenkor, mint egy angyal. Betegágyból volt képes felkelni és utazott a híres nagy aszifekra (gyűlésekre).

Édesapjának munkabeosztása és szokásai iránt érdeklődve elmondja a Rebbe, hogy a Kszáv Szajfér este korán fektet, de fél két órakor éjjel már felkelt és tanult reggelig.

— Ezek az apróságok egyébként meg vannak írva — mondja — a „Chüt Hamsülos” című szép széferben, amely nagyszüleim életrajzát tartalmazza.

A Haus-bócher dugja be ijedten a fejét. Nem érti, hogy a Rebbe „szómach l'Minche” világi dolgokkal foglalkozik... Saját magáról nagy szerénységénél fogva nem akar beszélni.

— Ich bin glücklich, dass mir die S'chije gegeben ist, noch avvéd Haschem zu sein...

A téli nap sugarai már letűnően vannak. Félhomályban ülök szemben a nagy cadikkal. Veszedelmesen közeledik a zman minche...

Elmondom még a Rebbenek, hogy én mindezt megírom az ujságba, hogy azt ő elolvashassa. A Rebbe most feláll, nagy komolysággal intelem szerűen mondja:

— Ich bet ihnen, der tachlesz soll sein von diesen Artikel, dass es soll meajrer sein zu jere, zu t'schüwe...

És az orth. sajtó publicitását a jirasz somájim előmozdítására kihasználandó, felhívja figyelmemet az általa kiadott „Müszré Horambam”-ra:

— Es kostet nur ein Pengö und es wäre ein grosser tajelesz, wenn die Reisender anstatt chocajnim den Müszré Horambam lesen möchten...

A Haus-bocher vizet készít be kézmosáshoz. A Rebbe pedig mielőtt a mosdóhoz lép, nyilván talmudban való némi jártasságom felismerésében áldólag nyújtja kezét és hallom ajkáról nagyapjának a Chaszam Szajférnek híres végrendeletbeli fohászát:

— Jehi rócajn s'laj jivajs hamájon, velaj jikcaje hoilon...

Kilépek az előszobába. A két gyertya

Legszebb ajándék egy
MEINL
csomag

imbolygó fénye mellett megáll a Rebbe. Arnyképe óriásivá nő a félhomályos szoba sápadt falain:

Az egri cadik imádkozik...

Kornitzer Béla.

Az országos képviselőség hatásköre

A) Üresedés esetén választja a Központi Iroda elnökét;

B) választja a Központi Bizottság tagjait, saját kebeléből;

C) tárgyalja a Központi Bizottság, illetve a Központi Iroda jelentéseit;

D) állást foglal a felekezet egyetemét érdeklő fontos országos jelentőségű kérdésekben, a Központi Iroda jelentése alapján;

E) megállapítja a hitközségeknek a központi vezetőség költségeihez való hozzájárulási arányát;

F) a Központi Bizottság számadásait felülvizsgálja és határoz a felmentvény megadása iránt;

G) módosítja az Országos Képviselőség tagjainak választására vonatkozó szabályzatot;

H) 21 tagból (10 rabbi és 11 világi) jelölő bizottságot választ;

I) 21 tagból álló (10 rabbi és 11 világi) fegyelmi bizottságot választ;

J) fegyelmi eljárás folyamán hozzá érkezendő fellebbezéseket érdemben intézi el.

Az Országos Képviselőség 40 rabbi-tagja 6 évi időtartamra 5 rendes és 2 póttagból Rabbibizottságot választ. E bizottság véleményezése minden elvi jelentőségű a vallástörvényt érintő kérdésben a központi bizottság által kikérendő és ezen vélemény kizárólagosan döntő. Ezen Rabbibizottság a Központi Bizottság kiegészítő részét képezi.

A képviselőség ülésezései

Az Országos Képviselőség üléseit Budapestén tartja, rendszeresen minden évben egyszer és a körülményekhez annyiszor és akkor, ahányszor és amikor a Központi Bizottság szükségét látja. A szavazás egyszerű szótöbbséggel és tekintet nélkül a megjelentek számára, történik meg.

Az Országos Képviselőség 25 tagjának írásban beadott indokolt kívánságára tartozik a Központi Bizottság az eziránti kívánság beadásától számított egy hónapon belül az Országos Képviselőséget egybehívni. Az ily rendkívüli gyűlésen más ügy, mint amelyik végett a gyűlés egybehívott, nem tárgyalható.

פסח של Husvéli árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyelet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész even át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.
Budapest, 113. postafiók 5. Telefon: *2-688-45.

Purimi interju a piripócsi rasekóhllal...

... Roppant okos ember volt a piripócsi rasekóhllal. *Reb Esze*, így hívták a rasekóhllal, aki megérdemelte ezt a nevet, mert több esze volt, mint az egész hitközségnek. Hogy miért kell az a sok esz, azt már Salamon a böles magyarázza Kajheleszben. „Ész lechol chéfec — minden dologhoz kell esz”, mondja a böles király, „ész loledesz — esz a születéshez”, mert ha már az ember rászánja magát erre a nyomorúságos világra jönni, legyen esze, hogy palotában selyem párnák közt és ne a kunyhóban rongyok közt szülessen... „Ész rekajd — esz a táncoláshoz”, tehát nem csak lábak, de esz is kell hozzá, mert többet ésszel mint erővel. „Ész litfajr esz a varráshoz”, ez a suszternek szól, mert írva van: „bechol esz üvchol *Sehuh* — minden cipőhöz esz kell”. .. Nahát, ha már a cipővarráshoz is kell esz, mennyivel inkább szükséges kelléke az esz, egy oly előkelő pozíciót betöltő embernek, mint a rasekóhllal a hitközség vezetéséhez... , aki-nek több észre van szüksége, mint más halandónak. Mert például a fuvarosnak esz kell a lovához, a mézárósnak a marhához, de egy rasekóhllal mindenkihez és mindenhez kell esz... ha akarja hiveinek bizalmát élvezni. És pedig a piripócsi rasekóhllal volt esze hozzá, hogy hiveinek bizalmát bírja, mert több mint 25 évig töltötte be az elnöki tisztséget. Csupán a vallásos hives és főleg a rabbi nem volt megelégedve vele, mert vallástalan ember volt. A hitközség ügyeit pontosan és általános megelégedésre vezette, mihelyt azonban vallásos ügyről volt szó, minden erejével igyekezett azt elgáncsolni, amiért a rabbi nagyon haragudott rá és szeretne volna őt az elnöki székből eltávolítani. Ezt tudta *Reb Esze* és igyekezett a rabbinak minél több bosszúságot szerezni, ami részben sikerült is neki. Mert *Reb Esze*, annak dacára, hogy vallástalan életet folytatott, nagy talmudtudós volt és szellemes szójátékait, mellyel ellenfeleit szatirikus támadásban részesíteni akarta, a talmud szótarából vette. Ezt a módszert főleg a rabbi ellen alkalmazta oly kitűnően, hogy sziporkás szatiráival, vérig sebezte őt és sok fájdalmas órát szerzett neki. Persze a rabbi sem maradt adós és egy ilyen ellene intézett provokálás után így szólt hiveihez:

— Az elnök nagyra tartja magát, mert sok esze van, holott először kell I'tenfélelem és aztán az esz... Igaz ugyan, hogy az esze által vitte fel oly magasra, de hát Hómon és 10 fiainak is volt esz, amint írva van: „Ész Hómon ben Hamdoszo... esz Parsandoszo, esz Vajzószo...”, amely által elég magasra, sőt 50 méter magasra (govajhá chamisim amo) kerültek...

Ez az ironia csakhamar *Reb Esze* fölébe is eljutott, aki elhatározta, hogy majd alkalomadtán visszaadja a rabbinak a kölcsönt. Erre az alkalomra nem kellett sokáig várni, mert a rabbi fizetésemelést kért, amit kérvényben a közgyűlés elé intézett. Pár nappal Purim előtt tartották meg a közgyűlést és az elnök előterjesztve a kérvényt, így szólt:

— Uraim, a főrabbi úr fizetésemelést kér, holott nagyon jól ismeri a mai szomorú helyzetet, mikor mindegyikünk keserves küzdelem árán szerezheti meg a mindennapi kenyeret és nem jut fölösleges kiadásokra. A rabbi úr azonban nem törődik ezzel és a hitközséget egy jó fejős tehénnek tartja... Mindezt a rabbi úr a talmud egyik misnájára alapítja, mely így szól: „*Jeciajsz hasabosz s'tajim sehén arbá*... — a szombat teherviselése kétféle, mely négyféle.” Ez a misna érthetetlen, mert ha kétféle akkor nem lehet négyféle. Tudvalevő azonban, hogy homilétikai értelemben, *sabbosz* alatt a *talmidchóhom* a rabbi értendő, mivel ő folyton tanul és nem dolgozik, tehát nála állandóan *sabbosz* van... Továbbá az évben négyféle ketős *sabbosz* von és pedig: *Sabbosz Sekólim*, *Zochajr*, *Póró* és *Hachajdes*... Ezt mondja a misna: *Jeciajsz hasabosz* (a főrabbi teherviselése) *stajim* (kétszeres fizetést kér), melynek alapja a négy szombat (sehén arbá) és pedig: A főrabbi *pénzt* (Sekolim) kér, tehát *emlékezteti* (Zochajr) a hitközséget, azaz a fejős tehenet (*Póró*), hogy havi (*Hachajdes*) fizetését emeljék fel, mert a rabbinak (*sabbosz*) nagy (hagódajl) családja van és (Pe-szách) sok száj kér Macet: pászkát, mely nekünk Morajr, elég keserves, mivel nincs pénz hozzá. Ezek után persze elutasították a rabbit, ami utóbbit borzasztóan felizgatta és most már erőlyesen követelte az elnök lemondását, mert egy orthodox

hitközség nem tűrhet egy vallástalan embert az elnöki székben. Már-már úgy volt, hogy ez sikerülni fog a rabbinak, midőn az elnök személyesen jelent meg a rabbi előtt, hogy kérdőre vonja őt e miatt.

— Miért akar rabbi úr engem megsegyeníteni, hiszen a Tóra tiltja ezt, ez egy „*laj szesze*”, egy bűn...?

— Az Ön elküldése, elnök úr, egy *miveesz esze*: „üviartó horó mikirbecho — takarítsd el a rosszat köreidből” — és a talmudi elv szerint „*esze dajohe laj szesze*”, tehát jogosan cselekszem...

— Rabbi úr elfelejté, hogy az elnöknek is van — *esze*, tehát miért legyen az Ön esze erősebb, mint az enyém?

— *All right*, de az Ön eltávolítása közérdek, egy *esze-derabbim*, egy többes esze és a talmud szerint az erősebb mint egy *egy-esze*...

— Helyes. De hát az elnöknek több esze van, mint az egész hitközségnek és így az elnök esze is egy „*esze-derabbim*”, egy többes-esze! Így tehát a rabbi úr eljárása ellenem, törvényellenes...

— Bravó! — mondá a rabbi — az elnök úr legyőzött engem, amiért kénytelen vagyok az Ön ellen indított eljárásomat visszavonni...

Evvel tehát az affér békésen elintéződött, de hátra maradt még az elégtétel a hitközségnek a fejőstehén által inkriminált kifejezés miatt. Az elnök ennek is eleget tett és azt következőleg magyarázta ki:

— Uraim, a főrabbi úr megélhetését a hitközség biztosítja, vagyis a hitközség a főrabbi úr — *parnószeja*. A *parnósze* szó értelme, *Par-tehén, nösze-vezér, főrabbi*, vagyis a hitközség a főrabbi *fejőstehene*...

És ezután szent lett a béke...

A piripócsi rasekóhllal bölcsességének híre hozzánk is eljutott és midőn a minap Piripócson jártam, meglátogattam az elnököt s kértem tőle interjút a „*Zs. U.*” részére. Az elnök úr készséggel állt rendelkezésemre:

Mit szól elnök úr a lengyel és német vágatási tilalomhoz?

— Ez a gezeró bármilyen szomorúnak látszik most, a jövőre nézve vigasztaló reményekkel kecsegtet. Hiszen ismeri Ön a gódeban, a Chadgadjo meséjét, mely

Izrael góleszának történetét vázolja allegorikus jelenetekben. Az utolsóelőtti jelenet, midőn jön a malach hamovesz és levágja a metszőt... Ez a jelenet játszódik le a mai korszakban, midőn Izrael malach hamovesze: az antiszemitizmus halálos csapást mér a sajchetra a vágatási tilalommal... Ezután tehát már csak az utolsó jelenet következik: „Veeszó Hakodajs Borüch Hü vesóchat lemalach hamovesz — és jön az Uri'ten és megsemmisíti ellenségeinket és eljön Mosiach bimhéro bejomenü ómén...”

Mi a véleménye az általános vasárnapi munkaszünetéről?

— Ez is a Mosiach közeli jövetelet jelenté! A midras mondja: *Imolé somrü Jiszróól sté sabboszajsz mijad hén nigáüü*... — Ha Izrael két szombatot fog megőrizni, tüstént megváltatnak... — Itt felmerül a kérdés, hát csak két szom-

batot tartott meg Izrael, hiszen sok ezer meg ezer szombatot tartott már meg és még sincs itt a megváltás! De hát ez úgy értendő, ha Izrael egymásután két szombatot fog megtartani, a szombat és vasárnapot, akkor tüstént lesz a megváltás...

Milyenek a kilátások az általános világbékéről?

— A béke eszméjének terjesztése most van folyamatban és ez a folyamat, Éden angol külügyminisztertől indul ki és a németek felé tendál, amint írva van:

„Nóhor jajcé mi Éden lehaskajsz esz *Hagan* — folyamat indul ki Édentől, hogy átítassa vele „*Hagan*”: Hitler, Göring és Neurath urakat, kiknek kezdőbetűi képezik a Hagant. És ha ezek megértik egymást, akkor meglesz a földön a — *Gan-Éden* a világbéke!

Milyen szerepe van benne Leon Blum

francia miniszterelnöknek?

— Leon Blum, nagyszerű ember, már a neve is virágot jelent és írva van: „*Hadiódóm nosznü réach* — a virágok illatot adnak”. Németül: *Blum* gibt ihnen (a németeknek) zu schmecken...

És miért nem érzi Hitler ezt az illatot?

— Mert böleseink szerint „a halga (sajta) nem érez” és a שוטה (balga) szó számértéke 320 egyenlő a השטלע (számértékével, mely szintén 320).

De elnök úr Hitlert „vóvval” írja, holott jüd jön hozzá?

— Hitlerhez egy jüd? Aber was, wie kommt zu Hitler ein Jüd...?

Hangos „*skajach*”-chal adtam kifejezést köszönetemnek, mire „*Viszontlá-tásra jövő purimra*” — köszönéssel elbucsztam tőle...

Guttman József.

Az első lépés a Tóratanuláshoz

Érdekes családi ünnepély volt két hét előtt Munkácson. A főrabbi három éves unokáját vezette be a Tóratanuláshoz való „érettségi” státusba... A kis fiú haját most nyirták le először, a haj súlyának megfelelő ezüstpénzt felajánlottak cedóko céljaira, a kislány most kapott taliszkótont, a nagypapa azután ölébe vette és egy lülov-ágból készült mutatónyálát vette vele az alef-bész, egy aranyszínű betűkkel telt tábláról.

A szép minhog, talmudi időkbe nyulik vissza, amennyiben a midrás bölcsei is azt rendelik, hogy három éves korban hozzá kell fogni a gyermek tóratanulásához. Összefüggésbe hozták ezzel a törői törvényvel: „... üntátem kol écz maachol... sólajs sónim... laj jéché, úvasónó horviisz jihje kol pirjaj kajdes hillülüm lahasém — ha fát ültettek, három éven át használatlan maradjon, a negyedik évben szentelve legyen az Örökkévalónak”. (Vajikró 19. 23.) Ezt a rendelkezést az emberi pa-

lántára is alkalmazták. A középkori zsidóságban különös ünneppé ülték meg a gyermek életének egy további mozzanatát, azt, amikor öt-hat éves korban chéderbe küldték. Az erre vonatkozó szokások megtalálhatók például a Machzor Vitri-ben, tehát egy közvetlenül Rasi után keletkezett XII. századbeli műben. Az iskolaköteles gyermeket Soviajszkor vitték a templomba. Az úton beburkolták a fejét annak jelképezésére, hogy a kinyilatkoztatáskor I'ten ráborította a Szináj hegyét a népre. (Kófo aléhem hohor k'gigisz) Ima után a tanító karjára vette a gyermeket, mert így van megírva a Tórában: „*Kaaser jiszó hoajmén esz hajajnék* — mint a nevelő, viszi karján a gyermeket.” Egy táblát vettek elő, melyen az alef-bész első négy és utolsó négy betűje fel volt tüntetve. A gyermek a tanító után mondotta az első betűket, az utolsó négy betűt pedig egy szobán (karsat) és visszafelé (tasrak.) Ennek is szimbólikus jelentősége volt. Az utolsó négy betű *קישית* számbeli értéke ezret jelent, kétszer elmondva 2000 jön ki és így

célzás található arra a midrasi kijelentésre, hogy már kétezer évvel a világ megteremtése előtt meg volt a Tóra.

A táblán olvasható volt továbbá ez a mondat: „*Tajró czivvó lónü Majse, majrósó k'hillasz Jaakajv, tant rendelt nekünk Majse, öröksége ez Izrael gyüle-*

kezetének.” Továbbá olvasható volt rajta Vajikró könyvének első pószükje. Vajikró könyve tudvalevőleg az áldozatokról szól, amelyeknek bemutatása által az ember kellő megtérés után megtisztul bűneitől. Ezért már a talmudi korban a gyermekek oktatását ezzel kezdték, amint a Midras mondja: „*Jőjjenek a tisztaleküek és foglalkozzanak a lelki tisztaság szolgálatában álló áldozatok törvényeivel.*” Az olvasási tábla mézzel volt bekenve és minden betűnek olvasása után a gyermek lenyalta a betűt, ami viszont „édes” magyarázata volt Jechezkel (3., 3.) eme szavainak: „*Elértek engem a te szavaid és én megízleltem őket és méz édesek voltak nekem.*” Mézeslepeny is készítettek és mindezzel megvendégelték a gyermeket, hogy emlékeztetessék a számára azt a napot, amelyen a Tórárt kezdte tanulni. A munkácsi főrabbi családi ünnepélyével kapcsolatban pedig idézzük a gyönyörű talmudi mondást: „*Aki unokájától hallja a Tóra igéit, olyan mint hogyha a Szinájhegyi kinyilatkoztatásban volna ismét része.*”

קערעסמורער שמורה מצות
בנמצא אצלי קמה ומצות שמורה אף למחרון
מן המהדרין קמה שמורה 70 ה' מצות
שמורה 1.30 ס' מצות שמושים 1 ס.
חחת השנחה ההיג וההיצ
שליש"א דפה. ובאשר כי אין לי הרבה. לכן
כל הקודם וכה. גרשון אברדה קליון.
נכד להנאון שמן רוקח וצ"ל
Klein pászkasütő Bodrogkeresztur

célzás található arra a midrasi kijelentésre, hogy már kétezer évvel a világ megteremtése előtt meg volt a Tóra.
A táblán olvasható volt továbbá ez a mondat: „Tajró czivvó lónü Majse, majrósó k'hillasz Jaakajv, tant rendelt nekünk Majse, öröksége ez Izrael gyüle-

ניר באטארער מצות! בנמצא אצלי קמה ומצות שמורים שנמחננו כרחים של מוסים שקורין. מראקקענע מיהלע" ונאפים בהשנחה ההנהיצ אכ"ד, דפה שלישי"א קמה 65 ה' מצות שמורה 1.10 מצות שמושים 86 ה'.
Schwartz Ábrahám
pászkasütő, Nyírbátor

Divatos, izléses parókáék hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajmúterem, IV., Váci-utca 18.
Mérsékelt árak!

Stü hmer-féle של פסח Csokoládé
a budapesti orth. rabbinátus felügyelete alatt készül.
Kapható mindenütt. Viszonteladók az eredeti hechser másolatát kapják.
Gyár: Bpest, VIII., Szentkirályi-u. 8.

Glosszák a hétről

Egy kiváló magyar hírlapíró a somogy megyei Csurgó környékén egy faluban járt, amelynek gazdái nagyszerű bikákat tenyésztettek, óriási díjakat nyerne a kiállításokon, az istállók a legnagyobb komforttal vannak ellátva, úgy hogy a szegény falusi zsellerek joggal irigylik a kis bikákat. De azt is megállapította, hogy tulajdonképpen érthetetlen, minek gyűjtik az emberek azt a sok pénzt, holott a falukban alig van gyermek. Hozzátehetjük azt, hogy — zsidó sincs, az ottani falvakból ugyanis kiszorították már őket az adót nem fizető állami kedvezményekkel túlarasztott szövetkezetek. Éppúgy mint ahogy a hírlapíró megállapítja, hogy a tenyészállatot az állam ingyen adja, illetoleg két évi törlesztésre hitelbe, de az első év után a bika vételáránál drágábban kel el, mint amennyiért vette és a publicista kérdezi azt is, hogy vajon milyen szegény fűszeresnek nyújt az állam két évi hiteltre olyan árú, amelyet még drágábban eladhat? — A fajvédelem jelszavával tönkrítették a falusi zsidót s most gyermekek híján a fajvédelem a fajtálatokra terjedhet csak ki. S ugyan-az történt, amit a próféta mond: „Levágják az embereket és a borjukat esőköljék, imádják.” Az aranyborjú pogánysága folytatódik az aranyat jelentő bikaborjú imádatában is. És termé-

Sel peszach cukor

az orthodox hechsere reflektáló hithű hazai zsidóság részére **ez évben is** Központi Irodánk irányítása mellett készült. Ezt a felragasztott **1937 évi dátummal** jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ez évben is a Selypi Cukorgyár Rt-nél (Budapest, V., Zrínyi-utca 14.) történt. Silberstein Dávid váci főrabbi vallási főfelügyelete alatt. Központi Bizottságunk Rabbikollégiumának vallási döntése szerint: az orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szerezhetik be **SEL PESZACH CUKOR** szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcseserlésből vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezhesenek.

A magyarországi autonom orthodox izraelita hitfelekezet Központi irodája.
(Budapest, VI., Eötvös-u. 19.)

szetes, ahol embersachtolásra van szó, a zsidók elsősorban jönnek tekintetbe. Az eredmény néha — mint a szóban-forgó esetben — egy pár szép borju.

*

Kiss János mutatványos, most állott a törvényszék előtt. Az volt a büne, hogy hamis bizonyítványokat szerzett és keresztény létére zsidó snorrernek adta ki magát. Kál községben is snorrolt zsidóknál. Hosszú szakállt növesztett. A bíróság előtt azzal védekezett, hogy tulajdonképpen nem akart senkit sem megcsalni, de mert az apját tönkretették a zsidók, ezért bosszút akart állni, zsidóknak maszkirozta magát, hogy így eret vágjon rajtuk. Szegény ember! Miért nem inkább a gazdag bankárokat alarcát öltötte magára? A bíróság ebben az ügyben fölmentette. És a fölmentés indokai között van valami kiengesztelő. A kihallgatott zsidók kijelentették, hogy őket ugyan nem csapta be, mert ők ugyanis adtak volna neki könyörödményt, felekezetre való tekintet nélkül.

*

Jabotinsky a radikális cionista vezér a Királyi Bizottság előtt hatalmas beszédben hitet tett Erecz Jiszroel mellett. A baj csak az, hogy ez a hit nem a valódi, nem az igazi emünő és nem játszik nála nagyobb szerepet mint némely „hit”-községben, ahol minden van, csak nem — hit.

*

A lovasberényi választás, amelynél elbukott a szélsőséges elveket hirdető gödöllői főszolgabíró, ráterelte a közfigyelmet a Pest melletti Gödöllőn uralkodó viszonyokra. Valamikor békeidőben a zsidóság különös szeretettel vette min-

ORTH. KÓSER של פסח
fűszerárúk, ecet, kakaó, burgonyaliszt, paradicsom és mindennemű fűszerárú, máceszliszt és tej a legolcsóbb árban
MUNCSIK GYULÁNÁL
Budapest, Kazinczy-utca 38. szám.
Nagybani rendeléseket vidékre is pontosan eszközlők.

Kitűnő orth kóser bor של פסח
asztali, pecsenye, tokaji- és csemegeborok; szilvórium, törköly, konyak, borovicska, seprőpálinka, legolcsóbb árban házhoz szállítva. Saját gyártmányú sel peszach szóda víz, privátoknak is.
BÜCHLER JÓZSEF
Budapest, VII., Kisdiófa-utca 5. sz.
Telefon: 1-320-74.

dig tudomásul, hogy ez a Budapestmel-
léki üdülőhely, a fekkölt lelki Erzsébet
királyné kedvenc tartózkodási helye.
Most, mint sok minden, úgy ez is meg-
változott, amennyiben az egész járást
különös eszközökkel fegyelemben tartja
a főszolgabíró ugynevezett vasmarka.
Egy hírlapíró meglátogatta a félelmetes
főszolgabíró birodalmát és megállapítja,
hogy különösen a zsidók szenvednek
alatta. A gödöllői fajvédelem főharcosa,
„igazi fajmagyar”: neve dr. Hovhannesian Eghia. Amint tetszik látni: nevénél
fogva is méltó magyar fejkendő vezér...
A hírlapíró megtudta róla a következőt:
örmény ember, szülei keresztény üldözé-
sek elől menekültek Törökországból, tíz
éves korában jött csak Magyarországra,
de már itt szerzett ügyvédi diplomát,
Pest-megyei tiszteletbeli ügyésze is lett.
Igy tehát karriert csinált. Nem hiába
mondják, hogy egy zsidónak tiszser any-
nyi esze van mint egy ruténnek, egy görög-
nek tiszser annyi esze mint a zsidónak,
de az örménynek tiszser annyi esze,
mint a görögnek, tehát százszor annyi
mint a zsidónak.

Szerényen megjegyezzük, hogy a
„Zsidó Ujság” fedezte fel Hovhannesian
Eghia urat immár nyolc évvel ezelőtt.
1929. július 19-i számunkban ír-
tunk róla. De azért csöppet sem va-
gyunk büszkéek a felfedezésünkre.

Orth. kóser

של פסח

saját szüretelésű
borok

Tokaji különlegességek és minden-
féle sel-peszach pálinka chόμεcz
árban!

Weisz Mendel

orth. vendéglője

Wesselényi-utca 18.

(Kazinczy-utca sarok)

Címre ügyelni!

(Sürgőnycim: Orth. Weisz, Buda-
pest, Wesselényi-utca)

Orth. kóser keksz
vallási szabályoknak megfelelő
tát garantálja a

Bpesti Orth. Rabbiság
hechsereje.

Gyártja:
Duna Kekszyár
Budapest, Verseny-u. 12.
Telefon: 13-15-11.

Forgalomba hozza:
WEISZ MOR
Budapest, Dob-utca 22.

Az Ador 7-i ünnepek

Az ünnepek mély bensőséggel folytak le, szerte az országban. A budapesti orth. Chevra Kadisa rendez évi közgyűlést tartotta dr. Friedmann Izidor elnökletével, majd a Kazinczy-templomban főt. Sussmann Viktor rabbi magasba szárnyaló emlékbeszédet mondott a mult Ador 7-óta elhunyt Tóranagyságokról. Különös melegséggel emlékezett meg a megdicsőült Frankl Adolf-ról z.c.l. Hasonlóképpen folyt le Ador 7-e az ország többi hitközségeiben is, ahonnan számos jelentést vettünk. Nagy zarándoklás folyt e napon a kállói caddik sírházhoz, melyet ezrek és ezrek látogattak. Ott volt többek között a szepinkei, újfehértói és kaszonyi Rebbe. E helyen megemlítjük, hogy a mult számban közölt Ador 7-i listánkból, legmélyebb sajnálatunkra nyomdahiya folytán kimaradt R. Jiczchok Eizik Adler szerednyei főrabbi z. c. l. neve, amit ha későn is, ezennel pótlólag közlünk.

Vidám sorok

A bardiesevi sajhettal történt, hogy valami szabálytalanság miatt eltöltötte őt Rabbi Slajme Kluger a vágástól. Ez azonban nem nyugodott bele és próbált más rabbiknál a tilalom alól való feloldást keresni.

Sikerült is pártfogókat találni és az egyik felkérte R. Avrohom Turker dobromli rabbitt, hogy csatlakozzék ő is a megszö visszahelyezéséhez. R. Avrohom Turker erre így felelt:

— Lehet, hogy a halacha szerint feloldhatók a sejhettot tilalma alól, de a pészachi Hágádában a Chadgadja történetében olvassuk, hogy jött az Uristen és levágta a halál angyalát, aki levágta a sajhettot, hogy levágta az ökröt stb., már most kérdés: helyes, hogy a halál angyala megölte a sajhettot, mert az levágta az ökröt, de a mindenható Uristen feltámaszthatta volna a sajhettot és

Megsemmisítették az erdélyi orth. országos képviselet választásait

Ujból Ullmann István lett a nagyváradai hitközség elnöke

Nagyváradról jelenti tudósítónk: Kimerítően beszámolt a „Zsidó Ujság” az 1936. decemberben Kolozsvárott lefolyt orth. országos irodai választásokról. A választásokat többen megfellebbezték Bukarestbe, a vallásminiszterhez, aki helyt adott a petíciónak. A miniszter erről leiratban értesítette az Irodát.

Leiratában hangsúlyozza a miniszter, hogy — szerint — a választás lefolyása alapszabályellenes volt, amiért is kénytelen a választást megsemmisíteni.

Egyben utasítja a miniszter a központi irodát, hogy záros határidőn belül ejtse meg az új választásokat. A miniszter intézkedése az egész erdélyi orthodoxiában óriási feltűnést keltett.

Ismeretes a „Zsidó Ujság” olvasói

Rubinstein László.

nem kellett volna megölnie a halál angyalát? Ebből tehát az következik, hogy ha már egyszer meghalt, akkor nem kell feltámasztani! Vagyis, ha R. Slajme Kluger eltöltötte a vágástól, nem kell ezen változtatni.

A legenda szerint később csodás módon kiderült, mennyire helyén való volt az eltöltés.

Katzburg Dávid z. c. l.

„Tél Talpijajs”, a Tóratanulók figyelmét magára vonó magaslat (tél sechol pijajs pajnin élov). Ezt a nevet viselte egy szerény külsejű talmudi folyóirat, mely telve volt tartalmas, rövidre fogott értekezésekkel, s melyeket értékesítették az immár megdicsőült R. Dóvid Hersnek, a szerkesztőnek tudós kritikai élel és biztonsággal megírt megjegyzései. Negyvenöt éven át a nagy tudományos mű mögött — melyben az orthodoxia számos fontos mozzanata került alapos tárgyalásra a vallástörvény örök

szemszögéből — a szerény szerző teljesen háttérbe szorult. Most azonban beszélni kell róla. Nagy tudományáról, jámborságáról, egyéni erényeiről. „Tél Talpijajs”, a „Tóra-emelvény” tervezője és kiépítője itt hagyta földi tevékenységét és akik évtizedeken át az ő közleményeiből merítették tudást, kegyelettel kísérik útját az örök élet felé. Az elhunyt egyébként a váci „Tórasz Cheszed” előadója volt egy félszázadon át és az egész Sasz-t négyszer áttanulmányozta. Utóbbi időben leányánál lakott Rákospatán, ott is hunyt el, ahol hespedet tartottak föllette: Duschinsky főrabbi, Sussmann és Welcz rabbik (Bpest), Leichtag rabbi (Ujpest), Meisels rabbi (Vác). A család nevében veje Drach úr bucsuztatta, a váci „Tórasz Cheszed” képviselőjében Ungár Jónás mondott hespedet. Másnap Vácra vitték, ahol a hakofo szertartás végezte után az egész hitközség részvétele mellett örök nyugalomra helyezték. (Neve: Dóvid Czvi ben Rivkoh) — הנצי"ה

Jubadont

orth. kóser fogkrémet **Kérje mindenütt!** orth. kóser süteport

A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek.
Gyártja: FELES ISTUÁNNÉ, Budapest, VII., Rottenbiller u. 8

Juba

Megérkeztek a tavaszi divatujdonságok
Kabát-, komplé-, angóra szövetek és selyemkülönlegesek
dús választékban legolcsóbb áron már kaphatók,
AZ OLCSÓSÁGÁRÓL KÖZISMERT
SPITZ-CÉGNÉL ERZSÉBET-KÖRÚT 34 sz.
(Royal színházzal szemben) Saját ház. Szombaton zárva

Leánykérés Purim napján

Purim napján még a kal-vochajmer is tótágast áll.

Persze tudni kéne, hogy mi a kal-vochajmer. Nos, a gyengébbek kedvéért megmondom, hogy a talmudi logika egyik gyakori formulájának a neve. Kal héberül annyi, mint könnyű, chajmer annyi, mint súlyos, nehéz, latbaeső. Mikor tehát valami könnyebb dologról valami nehezebb dologra következtetünk, akkor azt mondjuk erre: kal-vochajmer. Magyarul körülbelül így fejezhetjük ki ezt a formulát: hát még!

Például: bizonyos munka félünnepen is tilalmas hát még ünnepen vagy szombat. Vagy, hogy napjainkból való példával éljek: a mi itthon tanuló diákjaink igen nagy része nyomorog, hát még a numerus clausus áldozatai, a külföldre szorult diákok!

Nos, ez a kal-vochajmer.

Volt Pozsonyban egy zsidó házaló (melyik pozsonyi házaló nem zsidó?) Dónáthnak hitták a jó embert. Hosszú, száraz, nyurga atyafi volt; valahonnan Árvamegyéből származott s inkább tutajoshoz hasonlított, mint zsidóhoz. (Ez azonban rossz meghatározás, mert zsidó tutajosok is vannak, különösen Máramarosban.) Magasra nőtt, szikár alak volt, minden bajusz és szakáll nélkül és sötétszőke zsíros haja is hátul torzult volt, mint a szlovákoké.

Ez a mi Dónáth házalónk igen-igen vallásos ember volt, olyan vallásos ember, hogy még majszert is adott. Vagyis jövedelmének tíz százalékát a szegényeknek adta. Ő legalább azt hitte, hogy tiszta, de voltaképpen sokszorosan többet. Mert ha három forintért vett egy nadrágot és eladta négyért, nem a nyereség-forint után adott tíz krajcárt, hanem a négy forintnyi „forgalom” után negyvenet. S így sokszor bizony ráfizetett a jó szívére, mert a három forintos nadrágon olykor három forint harmincért is túladott s három harminc után a májszer: harminchárom volt. Vagyis hárommal több krajcár, mint amennyit egész nyeresége kitett. Miből élt meg ilyformán, azt csak ő tudta,

meg a jó Isten, de tisztességesen megélt és még „kvieszt” is adott két bóchernek.

Kvieszt: ez is valami, amiről a mai ember már nem tud. De gyerekkoromban, Pozsonyban, még divott. Szabad étkezést jelentett, de nem ám a hét valamely napján (ez a közönséges „Täg-essen” volt, kérem) hanem többet és sokkal jobbat jelentett. Péntek este vacsorát, szombaton reggelit, ebédet és salesüdeszt, rajsz-chajdes napján is szabad étkezést, ünneppon detto, továbbá erev-jomkipürkor, moce-jomkipürkor és (most jön a nagy és) Purimkor. Amikor sokat és nagyon jól főz a bálbószton. Ez volt Pozsonyban a kvieszt. 2 bóchernek adott kvieszt a mi Dónáthunk; azért kettőnek, hogy mezümen-je legyen. Mert csak ő volt férfi a házban; feleségén kívül csak egy csinos, tizenhétéves leánya volt s így, ha csak egy bóchernek adott volna kvieszt, nem lett volna fontos napokon mezümen-je, amire tudvalevően három férfi kell. Ilyen vallásos ember volt Dónáth, a pozsonyi egyszerű házaló, de — történetemhez tartozik, tehát nem hallgathatom el — rettentő nagy amhórec is volt. Davenolni valahogy csak tudott, de zsidó betűkkel írni már nem tudott. (Zsidó betűkkel nem tudott, kal-vochajmer magyar betűkkel vagy némettel.) Hogy Beresisz után Smosz van, Smosz után Vájikro és Bámidbor: ezt, bár nem hitelek rá, tán még tudta, de hogy Devórim után a ténchban Jósua következik és Softim, ezt — de erre már hitelek — ezt nem tudta. Még kevésbé azt, hogy mi fán termett például Hábá-kuk könyve vagy Amoszé.

És ez a nagy amhórec Dónáth, élt-halt az úgynevezett „Stickl tajreért”. A dróse: az dróse. Magyarul hitszónoklat. A tudományos előadást is így hívják, mikor a Talmudban jártas ben-tajre valamely tételt boncolgat és megmagyaráz, érveket halmaz fel és ellen-érveket sorakoztat, látszólag magamagát cáfolja, de legvégül mégis a saját állításainak szerzi meg a győzelmet.

Ezzel szemben a „Stickl tajre” sokkal rövidebbre fogott elmefuttatás. Wartl-

nak is hívják Pozsonyban, mely szó a német „Wörtlein”-ből lett. Nem mindig tudományos helytálló, de mindig valami szellemes és pointtal bíró magyarázata a szövegnek. Nagy szerephez jut benne a gammatrion, vagyis számértéke a betűknek egy-egy szóban.

Nos, ilyen Stickl tajreért élt-halt a mi Dónáthunk, noha annyit értett meg belőle, mint a sanskritből és ennek a kedvéért is adott kvieszt. Péntek este és szombat déltben, olykor még salesüdesz is Stickl tajret kért a két bócher-től, ez volt a fizetség a bőséges ingyen vacsoráért, ebédért. És megmosolyogni valóan naiv volt, hogy azt mint vezette be. Nagy fáradsággal és kinnal betanulta a Pirké óvajszból a misnát, helyesebben annak csak a kezdetét: „Slajsó seochliú ál sülehon echod velaj omrü ólov divré tajro...” és mikor a peceenyé után voltak, nagy komolykodva rákezdte a nótáját:

— Slajsó selechlecho ál sülehon echod... bócher, zugn ze e Stickl tajre!...

Unták is az ő bócherjei ezt a dolgot, mert a Stickl tajre, mint szellemi produktum, nem minden bokor alján tenyészik, és magukban tán csöndesen kívánták: „bár sohasem került volna rabbi Simon, ólov hásoáim, a Perekbe, akkor Dónáth uram sem tudna arról a misnáról.” Nem is fogadták el szívesen az ő kviesztét s mihelyt máshol kaptak, le is mondták az övéről.

Egyszer megint csak úgy volt, hogy kvieszt-bócher nélkül maradt Dónáth úr s ezért Grósz uramhoz fordult, aki szeniora volt a pozsonyi jesivának.

— Zájn ze majchl, reb Léb, — mondta Dónáth úr — megint már csak egy bócherem van, kioldjón még egyet.

Grósz úr, a szenior — Reb Léb Grósz, l'ten nyugosztalja — a pozsonyi jesiva földi gondviselője és lelke, nem talált vállalkozó embert, végül is egy bócherhez fordult, akit úgy híttak a jesiván: a Gauner. Mert fránya ember volt nagyon, mindig jókedvű és könnyű volt. szóval: bohém. Smül Alberernek hítták maguk közt, mert albári születésű volt ökelme, rendes neve Feldmesser Salamon volt.

— Én vállalkozom, — jelentette ki Feldmesser és azt gondolta magában: „Stickl tajre kell? No, mondok neki olyat, amelyet még nem hallott...”

Mondott is, de előbb kviesztbeli társához fordult.

— Te, ha nevetni fogsz, — mondta — mikor én Stickl tajret mondok Dónáthnak, úgy lefordítalak a székedről, hogy ijedtedben Smá jiszróélt kiabálsz.

És a legközelebbi szombaton, mikor

ORTH. KÓSER של פסח

édeskés, zamatos bor, literje
56 fillér

Tokaji és csemegeborok legjobb és legolcsóbb beszerzési forrása. Termelői borpince ü. v.

Tauber Simon, Holló utca 1.

Legkisebb rendelés is házhoz szállíttatik!
Telefon: 13-79-74.

Dónáth uram megint rákezdte: „slajs selechlecho ál sülehon echod... bócher, zugn ze e Stickl tajre”, Feldmesser Salamon minden kockázat nélkül kezdte:

— In divré jumem zógt de gemóre... Jól tudta a Gauner (itt magyarul: svihák) hogy a „széfer divré hájómim” a Trach utolsó könyve, tehát nem mondhatott ott a gemóre semmit, de azt is tudta, hogy Dónáth uram ezt nem tudja. Ezért beszélt és beszélt, csapongó fantáziával, ahogy éppen eszébe jutott ökelmének:

— In divré jómem zugt de gemóre: „jehi beszécho bész váád löchéchómim... házad legyen gyüülöheje a böleseknek, te meg igyad fel szomjuhozva a szavukat” és tajszesz jantevben mondja Chegige hánóve: „ál tisztákél bekánkán elő bemá sejes baj, ne a korsót nézzed, hanem azt, ami benne van.” Hogy kerül egymás mellé ez a két mondat, a gemóre és Chegige hánóve?

És ebből olyan Stickl tajret pöndörített ki Feldmesser, citálva Rambam-ból, hogy: „jájin jeszamaeh l'vav enajis, a bor felderíti az emberfia szívét”, és folytatva a Medres Jálkeszéből: „én rák min hámjám is cháj, nemcsak vízzel él az ember”... szóval, ebből olyan Stickl tajret pöndörített ki Feldmesser, melynek az volt a pointje:

— Bort inni! A bálbósz igya mohón a házánál lévő tudósok szavát, a tudósok meg igyanak a bálbósznak asztali borából, mert én rák min hámjám is cháj...

Társa majd legurult a székéről, olyanokat kacagott befelé, de a bőséges borból, amivel Dónáth uram megjutalmazta a Stickl tajret, neki is sok jutott s így megbékült...

Igy ment ez hétről-hétre és Dónáth uram is meg volt elégedve, a két bócher is.

Az olvasó persze most azt várja: addig jár a korsó a kútra, amíg eltörik; hogy addig-addig eresztett meg Feldmesser ilyen „Wartlikat”, míg végül is alaposan ráfizetett. Hogy kisült a turpisság és Dónáth uram breviter kidobta.

Nem így történt kérem. Említettem már, hogy volt Dónáthnak egy tizenhétéves leánya. Cilli. Nagyon csinos kis jószág volt és Feldmesser is mutatós legény volt, hamar egymásra talált a két lélek. De mi uton ezt tudtára adni

apának, mikor úgy értesült Feld-

messer, persze Cillitől értesült, hogy már „beszélnek” a leánynak pártit és hogy Dónáth uram már tudakozódik is itt meg ott.

Igy több hét mult el szorongás és remény között.

Azután Purim lett, az „alles frei tótágas napja”; Feldmesser ott ült a minden jóval megrakott asztalnál, s mikor elhangzott a sztereotip: — „Bócher, zugn ze e Stickl tajre”, Feldmesser nagy bizalommal így kezdte:

— Ma a kal-vochajmerokról fogok beszélni, bálbósz-lébn.

És megmagyarázván, mi a kal-vochajmer, így folytatta, rárapislantván Cillire:

— Ész get zach fársidene kál-vochajmersz. Van csunya kal-vochajmer, például: „ófor áni b'chájój, kal-vochajmer b'miszósi — por vagyok, míg élek, hát még, ha már meghaltam.” Ez csunya kal-vochajmer, mert az elmulásra emlékeztet, a halálra. Aztán van közepes kal-vochajmer, mint például: „al tarbe szichó im hoisó, beistaj omrü, kal-vochajmer beisesz chavéraj... ne beszélj sokat az asszonnyal, a magadéval sem sokat, hát még a felebarátod nevével”; van aztán szép kal-vochajmer is, mint például: „al kén jáazajv is esz óviv v'esz imaj v'dóvak b'istaj; b'istaj omrü, kal-vochajmer b'isesz chavéraj. (Ezt a purimi kal-vochajmert már nem fordítottam le zsargonra a Gauner, de én lefordítottam, hadd lássák, milyen Gauner volt: elhagyja az ember az atyját és az anyját és az oldalborda-feleségéhez ragaszkodik; a magáéhoz ragaszkodik, hát még a felebarátja nevéhez.) De a legszébb kal-vochajmer — folytatta Feldmesser a purimi Stickl tajret — a legszébb kal-vochajmer... a maga leánya Cilli, bálbósz-lébn.

— Az én lányom, a Czórtele?! — kiáltott fel meglepetten a bálbósz-lébn.

— Igen, a maga leánya, Cilli. Kal, azaz könnyű a maga leánya, mert könnyedén bevallotta nekem, hogy szeret... sáh, sáh, Dónáth úr, ne ugorjon fel, várjon csak... és chajmer, azaz nehéz a maga leánya, mert ezer forint még bankópénzben is jó sokat nyom. Ennyi volt a jussom, most fizette ki nekem az árvaszék s én Cillinek adtam, hogy ez lesz a k'szübeja, a móringja. Feltéve persze, hogy hozzám adják öt feleségül a szülei.

Mire Dónáth uram persze hogy megszelidült és kérdéssel felelve így szólt feleségéhez:

— Nü, hát nem adjuk, Devajre? Hát nem adjuk? Igy már csakugyan a legszébb kal-vochajmer ő. A mi lányunk, a Czórtele, l'ten éltesse. Asszony, sabészesz cü nácht: tnuim schreiben!

És Purim utáni szombat este csakugyan eljegyezte Cillit a Gauner...
Csermely Gyula.

LEGSZEBB SCHLACH MONESZ az erc jiszroéli NARANCS

Eredeti ládában, vagy ki-merve legjutányosabb árban házhoz szállítja

EISMANN S. és TÁRSA

IV. Városház u. 14. Telefon 1-894-26
IV. Egyetem u. 5. " 3-866-09
V. Nádor-u. 14. " 1-208-24

Zsidó humor

Egy lengyelországi snorner faluról-falura vándorol Lengyelországban és mindenütt azzal a mesével állt be, hogy a faluja leégett és minden odaveszett. Nagy részvétet keltett mindenhol, csak egy házban kérdezték meg, hogy tud-e erről valami írásbeli bizonyítékot szolgáltatni?

Nem tudok — válaszolt — mert az erre vonatkozó iratok is a tűzbe veszték.

Egy kis hitközség rabbija azon vitakozott feleségével, hogy ki közöttük a jelentékenyebb.

— Ami vagy, ezt csak nekem köszönheted, ha én nem lennék rabbi, akkor te nem lennél rebecen.

— És mégis felülmullok téged — válaszolt az asszony. Én ugyanis egy nagy hitközségben is megfelelnék rebecenek, míg te nem vagy alkalmas arra, hogy egy jelentékenyebb hitközségnek a szellemi vezetője legyél.

Minden évben Ádor hó hetediké alkalmból boldogemlékezteti Rabbi Koppel Reich nagy gyászbeszédet szokott tartani, megemlékezve az év halottjairól. A Chevra Kadisa ősi tradíciót követve, három aranyat szokott neki tiszteletdíjnak küldeni. Életének legutolsó Ádor havában már gyengélkedése miatt nem tartatható gyászbeszédet. A Chevra azonban most is elküldte a szokásos három aranyat. Mikor Rabbi Koppel Reich ezt kézhez vette, mosolyogva szólt a főtitkárhoz: „Mégis csak igaz a közmondás, hogy — hallgatni arany.”

Egy társaságban bibliai csodákról beszélnek. A társaság egyik tagja érthetetlennek tartja, hogy a bibliai hét sovány tehén, miután lenyelte a hét kövéret, semmivel sem lesz kövérebb, hanem sovány marad, amilyen volt. Vajjon ez hogyan lehetséges?

— Nagyon egyszerűen — feleli egy kereskedő. Az irodában két vasos üzleti könyvet vezetek. Otthon a feleségem viszont egyetlenegy vékony kis noteszbe jegyzi be a kiadásait. És sohasem venni észre a kis noteszen, hogy elnyeli a hét vasos könyv egész tartalmát...

HIREK

NAPTÁR

Szerda, Taanisz Eszter este beköszönt a Purim. (Megálló leinolás este-eggel: férfiakra és nőkre egyaránt kötelező.)

Csütörtök: Purim
Péntek: Susan-purim

Sabosz Ki-sziszó, Ador 16
Gyertyagyújtás (Bpest): 5.10
שבת kimenetele „ 6.10

Olvasóinknak és barátainknak
מחייב-ת vig purimot kívánunk.

— A szentföldi zsidóság köréből. Jeruzsálemből táviratozzák: „Duschinsky főrabbi hatalmas kiáltványban fordult Erez Jiszroel összes illetékes tényezőihez a sabosz megőrzése érdekében. — Mivel Palesztina lakossága között esetleg zavart okozhatna a „Vaad Leumi” új főrabbiának bevonulása, a szentföldi orthodoxia összes nevezetesebb rabbijai határozott hangú deklarációban kijelentik, hogy a „Vaad Leumi” rabbijának döntései az orthodoxokra nézve nem mérvadóak és különösen a s'chito tekintetében nem szabad rá támaszkodni.”

— Schreiber Dávid állapota. A hírneves boryslavi tudós állapota az utóbbi időben sajnos ismét súlyosbodott és a budapesti orthodoxia aggódva lesi a híreket a fővárosi szanatóriumból, ahol a beteget gyógykezelik. A Mindenható juttasson mielőbbi teljes gyógyulást ezen orth. vezérférfinak!

— Öröm a szigeti rabbi házában. A fiatal m-szigeti főrabbinak mult szerdán fia született, így tehát ma van a brisz-ünnepség. Ez az első gyermeke a számos hívó által tisztelt fiatal Rebbenek.

Használjon **Bravó** cipőpasztát

Gyártja: BRAVÓ VEGYIPAR UJPEST, KASSAI-UTCA 49.
Pártoljon szombattartó céget! Kérje mindenütt

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSÁNYI UTCA 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 1-310-79

— Félmillió dollár, jesivaalapításra (?) Londonból jelentik: „A szefard-zsidó hitközségek világszövetségének végrehajtó bizottsága elhatározta egy félmillió dolláros alap létesítését, egy nagy jesiva alapítására Jeruzsálemben.”

— Lakodalom a szepinkai Rebbe családjában. Jövő szerdán veszi nőül az unokája a hivei szeretetétől övezett, Nagyszöllösön lakó szepinkai Rebbenek, a nagykarolyi Horovitz rabbi fia, a „Mar'eh Jechezkel” néhai gaon unokáját. A lakodalom Désen lesz, mely alkalomra az odautazó hívők részére 50%-os vasuti kedvezményt eszközöltek ki a román vasutakon.

— Békés kibontakozás az utgvári hitközségben. Ungvári tudósítónk jelentése szerint, a rövidesen esedékes hitközségi választások előkészítésére a napokban a pártok kompromisszus platformon találkoztak, minek folytán minden remény megvan, hogy ebben a nagymúltú orth. hitközségben megszűnnek az eddig nem ritkán tapasztalt széthúzások, melyek helyét a közösség érdekében kifejtendő áldásos munka váltja fel.

— Leégett a püspökladányi zsinagóga. Püspökladányból jelentik: Mult hét szerda éjjel templomunk, melyet még dédapáink szentté avattak, földig leégett. A másnapi Ador 7.-i Chevra-összejövetel a katasztrófa jegyében gyászüléssé vált, melyen az egész hitközség megjelent. Schwartz Mihály főgondnok, megnyitójában, kérte I'tent, hogy adjon erőt a súlyos csapás elviseléséhez. Strausz főrabbi Ador 7.-i dró-sója pedig egyenesen könnybe fulladt: az egész hitközség zokogott. A hesped utáni Chevra sz'udón mindenki nemcsak szívét, de zsebét is kitérte az új templom felépítése érdekében, de a tagok anyagilag oly gyengék, hogy felajánlásaikkal csupán szimbolizálni voltak képesek áldozatkészségüket.

— A zsidó családi élet tisztaságáért. Sátoraljaújhelyen az orth. hitközség kebelében megalakult Grünberger Béla elnökletével a „Czeiré Baalébatim” (fiatal házások) egyesülete, amely a zsidó családi élet tisztaságának propagálását tűzte ki feladatául, amit népszerű előadásokkal kíván elérni. A bevezető előadásokat Klein I. B. főrabbi és Dick Hermann tb. főrabbi tartották nagyszámú hallgatóság előtt. Elismerés illeti a hitk. vezetőségét, mely az ujonnan épült tanácstermen kívül a fűtés-világítást is díjtalanul bocsátja az egyesület rendelkezésére.

— Haláleset. Hétfőn e hó 22.-én elhunyt hosszas szenvedés után Blau Jakab hirdetési irodatulajdonos, életének 80-ik évében. A megdicsőült a budapesti orthodoxia egyik érdemes vallásos tagja volt. Nagy részvételt temették. Áldás emlékére.

— A bpesti orth. leányegyletben mult szombaton Auch Ilona tartott előadást, f. hó 27.-én szombaton Feuereisen Laura fog előadni.

כמה שמורה אף למדרין מן המדרין
חתה השחת ההנהיג מיהרר יעקב יחוקאל
גיינואלדשלישיאאבירדקהלעדחישאלפסא
Kapható 70 fillérért kg.-ként
Cím: Kehal Adasz Jiszroel,
Pápa, Kossuth Lajos-u 9

ארטה' כשר
Karmel Friedmann
Pensió Józsin é
Budapest, Andrássy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kivanatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

A Schiffschul felügyelete alatt egyetlen kóser vegetárius és diétás konyha Bécsben:
Vegetarianische Küche, Grete Stern
Wien, II., Herminengasse 10.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

— „Legendás Hagada”. (Irta és kiadja: Ábrahám Márton. Kecskemét) Szerző abból a hagyományos tételből indul ki, hogy a miczrajimi kivonulás tulajdonképpen csupán előjátéka, célja volt a Tóra kinyilatkoztatás nagy eseményének. Az általános peszachi tudnivalókat is közli és jegyzetekben magyarázza, ami által a hagada tartalma úgyszólván teljes. De külső formája is izlées. A nagy album-alaku könyv beosztása a talmudi könyvek emlékeztet: középső Hagadánát, melyhez főt. Sussmann Viktor rabbi meglehangú ajánlást írt.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skreke-ház) Mersékelt árak!

Orth. kóser
kitűnő fajborok
legolcsóbban
SÓSTÓHEGYI TERMELŐI
BORPINGÉSZETBEN
VII., Nefelejts-utca 4.
Telefon: 33-87-84.
Termelői megbízott:
Orgel H.

PARÓKÁT
legszebb kivitelben készit hullámosított hajból; javítást, ondolalást olcsón vállal
HEISZ JENŐNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

הגדה של פסח
LEGENDÁS HAGADA
új magyar fordítással bőséges magyarázatokkal az egyiptomi kivonulás történetével a szájhagyomány és a midrasi irodalom nyomán írta
ÁBRAHÁM MÁRTON
Nagy albumalaku, aranyozott díszkötésben ára 4.80 P.
33 művészies illusztráció és fejléc.
Megrendelhető:
ÁBRAHÁM nyomda, Kecskemét
A legalkalmasabb ajándék!

— A munkácsi főrabbi Budapesten. Mult hét szombaton (febr. 13) újabban fellépett ischias-fájdalmi folytán, orvosai tanácsára Spira Lázár főrabbi másnap újból feljött a fővárosba és néhány napi kezelte után jobban érzi magát. Szombat este 8 órakor meglátogatták a még sales sz'üdesz-nél tartó főrabbit: Sussmann és Steif pesti rabbik. A Rebbe kedden febr. 23-án megszakította kuráját és a csapi gyorsmotorral Purimra hazautazott, hogy azután vasárnap visszatérjen Budapestre, a gyógykezelést folytatására.

x Felhívjuk a t. hölgyközönség figyelmét Spitz-cég (Erzsébet-körút 34) jelen számunkban közzétett hirdetésére.

— „Pele Jajéc”, magyarul. Löwy Hermann munkatársunk (Érsekujvár) feladatává tűzte ki, hogy a zsidó műzorirodalom ezen fontos vallásérkölesi művét lefordítsa magyarra és „Hit és Bizalom” címen a héberül nem értő közönségnek hozzáférhetővé tegye. A művet, mely rövidesen elhagyja a sajtót, approbálta Sussmann rabbi (Bpest), továbbá a pozsonyi, érsekujvári, debreceni, váci, aranyosmaróti stb. főrabbi. Aki ezen hézagpótló könyvet meg akarja szerezni, küldje be az előfizetési díjat (4 P., ill. 20 Ke., ill. 100 Leu) a fordí-

tónak: Löwy Hermann, Nové Zámky.

x Windsor hercege látogatóban Meinnél. Edward, a volt angol király, az enzersfeldi Rotschild-kastély lakója a közelmúltban Selby angol nagykövet kíséretében látogatást tett Meinnél Gyula főkonzulnál, a világhíres Meinnél cég főnökénél. Az ő kalauzolásával tekintette meg a Meinnél-cég bécsi gyártelepét, ahol öb mint két órát töltött és a munkásokkal is hosszasan elbeszélgetett.

x Szentföldi társasutazás. Az idei tavaszi idényben is erős turisztika indul meg az egész világból a Szentföldre. Minden vallásos zarándokok mennek Palesztinába az Adriatica hajóin, melyeket a Lloyd Triestintől vett át. Április 14-én indul a Gerusalemme Szalonhajón magyar zarándokcsoport dr. Patai József vezetése alatt. A programba fel van véve a Szentföldnek minden nevezetessége. A palesztinai angol kormány minden előkészületet megtesz a zarándokcsoportok méltó fogadásának biztosítására. Tekintettel a nagy érdeklődésre a jelentkezést mielőbb kell eszközölni az Adriatica budapesti képviselőjénél, Budapest, VII., Thököly-út 2. (Telefon: 1-303-84 és 1-314-13), vagy a Mult és Jövő kiadóhivatalánál, Budapest, V., Vadász-utca 11. (Telefon: 1-199-55).

Eredeti angol szövet-
különlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva

BRÜNNUTÓDA
Orth. kóser **Engländer** פסח
Saját pörkölésű kávé, fűszer, ecetsav, szilva, bor, macesz, stb. Szolid árak.
Házhoz szállítás egész éven át.
Budapest, VIII., Karpfenstein-utca 1. (Teleki tér sarok) Telefon: 1-309-24.

Orth. kóser sel peszach cikkei, u. m. összes fajta nyers- és pörkölt kávékat és keverékeit, tea-keverékeit, boszniai és hazai etuvált szilva aszalványokat, gyarmatárakat, burgonyalisztet, déligyümölcsöket és mindenféle husvétí árukat, ismert kitűnő minőségekben, a legolcsóbb nagybani áron, minden felár nélkül (kivanatra orth. hechserral ellátva) ajánlja:

STARK HERMANN BERETTYOUJFALU, Telefon: 22.
fűszernagykereskedés és villanyerőre berendezett nagypörköldé
Kávé, tea, gyarmatáru és déligyümölcsök közvetlen behozatala.
Mielőtt szükségletét fedzné, saját érdekében kérjen árajánlatot.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

És történt Achasvéros idejében

Régi, letűnt idők elevenednek fel előttünk Ador havában. A rég letűnt idők történelmi pergamentjét ismét előhúzzuk a könyvespóleról. Ahogy fenyítjük, rögtön elénk tárul az akkori Perzsabirodalom, királyával és udvaroncáival... A történet ismerős előttünk. Minden idők, minden kornak történelmi lapjain találkozunk hasonlóval. Achasvéros király ki 127 ország felett uralkodott, Indiától egész a kelet-afrikai Aetiopiáig, az az Achasvéros világraszóló nagy lakomát rendezett, amelyre meghívta birodalmának összes alattvalóit, még a rendezetlen felekezteket is — a zsidókat.

Az események filmszerűen pergették le. Kiemelve a főbb mozzanatok: a lakoma, Hámán méltóságra való emeltetése, annak gonosz ármánykodása a zsidóság ellen és ugyancsak Hámán csufos bukása.

Ha visszafelé pergetjük a történelem filmszallagát, megfigyelhetjük, hogy majdnem minden üldözetest egy ügynevezett anyagi- és társadalmi jólét előzött meg. Egy látszólagos konszolidált állapot, melyben a zsidók a pillanatnyi jólét mámorától megrészegülve, eldobták, eltasztották maguktól azokat az örökértékű kincseket, amelyek a zsidóságnak a legértékesebbet a legnagyobbat jelentik: a hitüket, a Tórást. Asszimilálódnak akartak, beolvadni más, idegen nemzetiségbe, hogy ezáltal könnyebben elérjék a mohón vágyott társadalmi pozíciókat. De tévedtek, mert az akkori népek nemcsak „feltűnni” nem hagyták őket, de „eltűnni” sem. Az akkori Perzsabirodalom súlyos igája alatt szenvedő zsidók azzal ámitották magukat, hogy az achasvérosi lakomára való meghívásuk végre meghozza számukra a várt egyenjogúságot. S mi lett a következménye?! Mintha a földből pattant volna, ott termett Hámán a királyi végzéssel kezében és a még nemrégiben magukat boldog illúzióban ringató zsidók számára tudtul adatott, hogy ők csak idegenek, megtűrt Sémifajta. S ki tudja hány és hány zsidó pusztult volna el, ha a tizenkettedik órában meg nem jelenik a zsidóság egén egy ragyogó üstökös, Eszter királynő fenséges alakja, ki ragyogásával lángra lobbantja Achasvéros király szívét és egyben felvilágosítja őt Hámán pokoli tervéről, úgy hogy ugyanaz az Achasvéros, ki még előbb gyűrűjének pecsétjével igazolta Hámán pokoli tervének helyességét, ugyanaz az Achasvéros kérdezte később naivan, megdöbbenve: „Ki az az egyen kinek szíve így tettekre vetemedett...? Így történt Achasvéros idejében...!

„És történik ma”...! Ma is léteznek ezek az ünnepek, ma is létez-

Küldjön rokonainak, ismerőseinek filléres ajándékcsomagot

I.

1/2 kg. kis virsli
1/2 „ debreceni
1/2 „ sólethus
1/2 „ kolbász
1/2 „ szafaládé
1/2 „ györi virsli
1/4 „ zöldborsó konz.

P 8.50

II.

1 kg. debreceni
1 „ kis virsli
1/2 „ kolbász
1/2 „ szafaládé
1/2 „ sólethus
1/2 „ cserkész kolbász
1/4 „ zöldborsó konz.

P 11.70

III.

2 doboz 1/2 kg-os sólet m. szeggyel
2 „ 1/2 „ marhagulyás
1 „ 1/2 „ töltött paprika
1 „ 1/2 „ lecsó kolbásszal
1 „ 1/4 „ zöldborsó

P 7.40

A husárok emelkedése ellenére áraink változatlanok

Összes külön deményeink portómentesen francó értendők. — Megrendelésnél kérjük az összeállítás számának feltüntetését.

S k r e k Lipót rt.

orth. כשר szalámi, kolbász-
áru és huskonzervgyár

Budapest, VII., Dob-utca 27.

nek ezek a lakomák és ma is léteznek — sajnos nagyon is nagy mértékben — olyan zsidórétegek, melyek a lakomáktól, a beolvadástól várják a zsidóság boldogulását. „A pajeszos és szakállas zsidók az okai az antiszemitizmusnak!” — mondják ők, az asszimilánsok. Az események nem igazolták őket. Ellenben hihetetlenül nagy aktualitást nyert a megülla, „jikuszev l'abdom” szavaira szóló midrás megjegyzése. Az antiszemitizmus, mely okulva a zsidóság történelmi múltján meggyőződhetett, hogy sem a küzdelmek, sem a máglyák, sem az ütések nem tudták megsemmisíteni a zsidóságot — új irányt változtatott. Toleráns a zsidósággal szemben, az ültegeket elavultaknak találja és más oldalról kezdi meg a zsidóságot: gazdasági antiszemitizmussal. A napról-napra megjelenő izgatott röpiratok, újságcikkek, nem mint ember ellen izgatnak, hanem mint a gazdasági rákfene ellen, mely belerágja magát az ország testébe és tönkreteszi.

„Jikuszev l'ovdom” — a midrás szerint a törvény úgy lett kiadva, hogy a munkánál, gazdasági téren megsemmisíteni a zsidóságot és nem „l'abdom”, megölni, kiirtani, mert tudták nagyon jól, hogy azzal célt nem érnek. „Jikuszev l'ovdom”, ... ma is minden oldalról, minden írás, minden röpirat arról szól, hogy csakis gazdasági téren lehet teljesen megsemmisíteni a zsidóságot. — „Ez történik ma...”

„És történni fog a jövőkor bármely időszakában”... mert mindaddig, míg lesznek zsidók a földön, addig a Hámánok sem szűnnek meg.

A letűnt idők Hámánjai állandóan itt álálkodnak körülöttünk. A farkas és a bárány meséje számunkra nem mese, hanem igaz valóság. De azért mi nem kívánjuk a farkas pusztulását. Minket a zsidó etika óvatintett a bosszúállástól. Mi békességet, barátságot és csendes, nyugodt életet akarunk. Mi nem a farkas vesztével akarjuk magunk nyugalmát biztosítani, hanem egy igazi messiási szituáció által, mint ahogy azt Jesájó próféta megjövendölte: „a farkas együtt fog legelni békés egyetértésben a bárányjal”.

... Purim bizakodó és örömteli hangulatában úgy érezzük, hogy az az üstökös, melynek az időkerék forgásátörvényének folytán le kellett tünni a zsidóság egéről, otthagytta szikráit a zsidó történelem el-éghetetlen lapjain, hogy valahányszor az utókor bajban és üldözöttségben lesz, ha éji nyugalma zavarva léssen: „vajajmer l'hovi esz szefer hazichrajanasz”, csak üsse fel a történelem lapjait és azok a szikrák, amelyek Eszter királynő fenséges alakjáról szóló történelem betűit és sorait képezik, azok a szikrák fogják lángra lobbantani a zsidó hit és remény mécsesét ...

Baummann Hermann.

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 12.

— Én meg azt mondom, az erőszakos halál által lerója büneit, I'ten kegyelmében biztos lehet, de hogyha ártatlan emberek halálával terheltlen megy a túlvilágba, akkor örökkön-örökké szenvedni fog, olthatatlan szomj élteti majd bensejét és nem lesz üdítő cseppje, a forrón izzó vas.

— ... Hagyja abba, hagyja abba! Az I'tenne kérem! Igérje meg, hogy gondoskodik feleségemről és gyermekeimről, akkor visszavonom vallomásomat.

— Ha a kőpadra vonják és befogja vallani, hogy azért teszi, mert családját ellátjuk, akkor a három szegény szerencsétlent mégis elégetik, tehát nem tehetek ígéretet.

Dietrich hallgatott, R. Joselmann pedig folytatta:

— Dietrich úr, magának az igazat be kell vallani, az igazság kedvéért, akkor I'ten megbocsát!

— Honnan tudja azt? Hát fenn volt az égből és beszélt I'tennel?

— Nem voltam ott, de I'ten kinyilatkoztatta nekünk pár ezer évvel ezelőtt a Szináj hegyén.

— Tudós férfitól Kegyelmed! Zsidó úr, jobban tudja ezt nekem elmondani, mint a mi összes papjaink. Legyen úgy, ahogy mondja, én visszavonom vallomásomat, de hogy használni fog-e a bebörtönzött zsidóknak, azt nem tudom, mert a város urai nagyon örültek, amikor a zsidókat belekeverték és ők adták a szájamba, hogy mit beszéljek.

— Mindegy, a fő az, hogy hazugságot ne mondjon. Ha bevallja az igazat, megtisztultan mehet I'ten elébe.

Obernäh (ahogy Oberehnheimot neveztek népiesen) tanácstermében ült Brand polgármester. A legpontosabb ember volt hivatalában, a város ügyeinek intézésében taláta vigaszt, mivel Strassburgban jogászokó Henrik fia rendkívül sok keserűséget okozott neki és állandóan kellemetlen helyzetbe hozta. Kinyílt az ajtó és belépett a városi őrök.

— Vitézli polgármester Ur, fontos közölnivalóm van: a hosszú Dietrich ...

— Talán felakasztotta magát a börtönben?

— Nem, új kihallgatásra jelentkezik, vissza akarja vonni vádjait a zsidók ellen.

— Mi az ördögbe?

— Igen, ő azt mondja, hogy lelkiismerete nem engedi, hogy ártatlan emberek megvádaskodásával menjen a túlvilágba.

— Ez a Joselin zsidó telebeszélte a fejét. Bizonyára megígérte neki, hogy gondoskodik feleségéről és gyermekeiről! De akkor a vallomás-visszavonása érvénytelen.

— Nem, polgármester Ur, a zsidó sokkal furfangosabb, mintsem ilyesmit tegyen, ő egyszerűen megtagadott ilyen ígéretet.

— Tudja mit, ezeket a zsidókat mégis el kell égetni.

— Miért, Uram, ha ártatlanok?

— Értse meg, kedves barátom, hogy akarmi történik, a zsidókat el kell égetni. Bizalmas akarok lenni magával. Mi mindig megértettük egymást, én is elnéztem Kegyelmednek egyet-mást.

— Ugy van, s ezért „kéz kezét mos”.

— Nos nekem okom van, hogy a zsidók élve ne szabaduljanak.

— Talán Henrik úr? ...

— Igen, eltalálta, kedves jó barátom. Ezen zsidók egyike, Rafael, uzorás. Henrik fiam tőle kölcsönzött 1000 forintot, amit nekem kellene megfizetni ...

— S ha eltesszük őket láb alól, megszabadul az adósságtól, ugyebár. Hát ha így van, akkor gyorsan kell in-

tézkedni. Senki sem tudja, hogy Dietrich visszavonta vádjait. Sietni kell tehát a zsidók torturájával. Mihelyt egyszer vallottak, nem használ nekik vádlójuk visszavonulása és vádjai visszavonása.

— Kegyelmed okos, derék ember, hívassa a hóhér.

Az őrök nemsokára összehívatta a tanácsot. A polgármester bejelentette, hogy elrendeli a kivallatást. A polgármester intésére felhozták a börtönből először a dembachi Rafaelt. Felolvasták előtte a hosszú Dietrich vallomását s megkérdezték tőle mit szól hozzá.

— Aljas hazugság. Mi dolgom volt nekem az ostyával. El tudom-e adni valakinek? Olyan jó dolgunk van nekünk zsidóknak, hogy ilyen főbenjáró bűnököt merjünk megkísérelni? Állítsák ide nekem ezt a hosszú Dietrichet.

— Majd kényszerítsük a vallomásra — szólt a polgármester. Hóhér, vedd elő a hüvelykzszorítót!

Állj, szólt Bergmann a legöregebb tanácsstag. Jog szerint szembesíteni kell a vádlót a vádlottal, mielőtt a tortura megkezdődik.

— Az én nézetem nem ez.

— Miért, polgármester úr?

— Ebben az esetben nem kell szembesítést fogantatni, mert itt szentségtörés történt és ilyen esetben nem érvényesek a rendes törvények.

— De hátha — vetette ellen Bergmann tanácsstag — a vádló visszavonja vallomását, akkor nem történt semmi?

— Ugyan ne komplikáljuk a dolgot, szólt a polgármester, szavazzunk.

Ki is tüzte a szavazást, és a tanácsstagok, akik, hozzá voltak szokva ahhoz, hogy a polgármester akarata érvényesüljön, szó nélkül a polgármester nézetéhez csatlakoztak és leszavazták Bergmann.

A hóhér megkezdte az elsőfokú kínzást, a hüvelykzszorítóval, de a 3 zsidó a legrettenetesebb kínzások alatt egy szót sem szólt, sőt nem is válaszolt a tanácsstagok egy kérdésére sem, Bergmann tanácsos mondotta: Látjátok, I'ten óvja az ártatlanságot és erőt ad neki.

A polgármester dühösen ránézett és azt mondotta:

— Kezdjük meg a másodfokú kivallatást.

— Tiltakozom ez ellen, szólt Bergmann, nem szabad alkalmazni másodfokú kivallatást, aznap, amelyen az első alkalmazták,

— Szavazzunk erre is, mondta a polgármester.

Abban a pillanatban föltépte valaki az ajtót és belépett R. Joselmann. A polgármester ráförmedt:

— Micsoda merészség?!

— Uraim, én a császár Öfelségének megbízottja vagyok, valamit akarok négy szemközt beszélni a polgármester ural.

Erre a polgármester fölkelt és bementek a másik szobába. R. Joselmann bezárta maga mögött az ajtót.

— Valami különös császári megbízatása van számomra — kérde a polgármester.

— Megbízatásom ugyan nincs, de ...

— És egy zsidó mer behatolni a törvényszéki terembe, hát ezt megfogja keserülni.

— Ne fenyegetsen, én ott álltam a mainzi választófejedelem előtt és tapasztaltam jóindulatát, ott álltam Öfelsége a császár előtt és kegyelme reám ragyogott, kancellár az audencia után megszorongatta a kezemet és sok szerencsét kívánt és azt hiszi Kegyelmed, hogy most megíjdek egy ilyen kis város polgármesterétől?

Erre felugrott a polgármester és azt kiabálta.

— Mit merészel egy zsidó velem szemben?

— Én pedig azt mondom, hogy vigyázzon, mert nyakába kerülhet.

— Te zsidó! Így beszélsz velem?

(Folyt. köv.)

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1)
Platner Márta Miskolc, Herman Zoltán Bonyhád jegyesek.

Spitzer Mancika Debrecen, Kiteier Ferenc Hajbuszörmény jegyesek.

Tausz Erzsike (Nové Mesto n/Váhom) és Klein György (Budapest) jegyesek.
Wachsler Elzús Győr, Neumann Manó Vác jegyesek.

Steif Gizikét Nyiregyházáról eljegyezte Szoffer Berit Sárospatak. (M.k.é.h.)

Funk Eszter Ilok, Deutsch Albert Szombathely jegyesek.

Schwartz József nagyváradai egyi. rabbi leánya és Schwartz Adolf Nagykároly házasságot kötöttek. (Mazelto!)

Büchler József Bpsten szombaton ünnepelte Dóvid fia barmiczvóját. Az ifjú szép psettlt is mondott, a Peszachra kiadott „Chódos” szüjgóján.

Klein Lajos s.-a.-új helyi osztályosjegyárúsító, Rajs-chajdeskor ünnepte Alexander Majse fia barmiczvó avatását. Az ifjú élelmémű psettltje méltó feltűntést keltett.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerőzsdetog.

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a prima fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek melegen ajánljuk. (Lásd hirdetését.)

Finomszesz és borpárlat között fennálló jelentékeny árkülönbséget folytán ismét fokozottan fennáll a נסך חיש נסך.

Aki רמון למחרין מן המחרין KÓSER RUM, LIKÓR és SZILVÓRUMRA reflektál, sziveskedjék rendelésével felkeresni Elsőrangú referenciáik. SCHWARZ JÓZSEF nagykereskedő, rum és likörgyáros SÁRVÁR

PURIMRA

Egy szén zsidó könyvet
e v jó tólióliot

GONDOS SÁNDOR moden
zsidó könyvkereskedéséből

Budapest, VI., Andrásy ut 53.

Telefon: 117-122

Ne kísérletezzen az arcával!

BARBIEN a legjobban bevált borotválópor
Mindenki csak ezt használja

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbél-lyegekben is. Jelégés levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

EXISZTENCIÁVAL bíró uriemberhez férjhezmenne 27 éves csinos leány, jólmenő varroda tulajdonosa, 2000 P készpénzzel. „Szorgalmas” jelige.

MISKOLCON átutazóban csak Rückman-nál étkezzen. Széchenyi-u., villamosmegálló.

JOBBA házból való jól főző orth. szakácsnőt keresek. Rosenfeld fakereskedő, Győr.

FÜSTÖLT libacomb. orth. kóser, kg-ja 2.80. Sel-peszach olvasztott libaszir, 5 kg. dobozokban. 2.80 kg-ja. Schwarz, Debrecen, Pásti-u. 2.

HAGADÁK illusztrációkkal, magyar-zattal legolcsóbban Steiner G. könyvkereskedésében kaphatók. Kazinczy-u. 36. Kazinczy templommal szemben.

ORTH kóser sel peszach házi libaszir, viszont eladóknak nagyobb mennyiségben jutányos áron eladó. Winkler, Derecske.

DEBRECENBEN orth. kóser bodega, vasút közelében: Schreiber, Hunyadi-utca 15. (Lakodalmakat olcsón vállal) SZERÉNYIGÉNYŰ nőtlen fiatalember, gyakorlattal, nagyobb gazdaságba felügyelőnek vagy gyakornoknak ajánlkozik. Cím: Ornstein Andor, Hajdubagos.

ALKALMI dróset: hébert, magyart, németet, diszkrició mellett készít: Reichenberg Fülöp hitoktató és hitszónok, Pápa, Szent László-u. 2.

LIBAZSIR olvasztva, orth. kóser, 5 kg. dobozokban kg-ja P 2.60, peszachi áru 2.80. Kornhauser, Debrecen, Simonffy-utca 1.

4 GIMNÁZIUMOT végzett 16 éves fiú elmenni iparosnak vagy gazdasági gyakornoknak. Gelberger, Nyírmártonfalva.

BIN 28 jährige erstklassige Modistin, von angenehmen Äussern, aus guter orth. Familie. Habe 5000 P, gute Ausstattung. Zwecks Heirat suche Herrn aus gleicher Familie unter entsprechenden Verhältnissen. (Witwer ohne Kinder nicht ausgeschlossen.) Ewentuelle Palästina-Auswanderung. Zuschriften befördert u. Chiffre: „Glückliche Zukunft“ die Administration.

BÉLYEGZŐKÉSZÍTŐSEGÉD, önállóan dolgozik, állást keres. „Kitűnő munka-erő” jelige.

PEKSÉG nagyközségben eladó, esetleg kiadó. „Lelépés nélkül” jelige. (20 f. b.) FÉRJHEZ menne, némi készpénzzel és 100 P havi járulékkal rendelkező 58 éves vallásos özvegyasszony. „Mazl”

FIATAL fűszerkereskedősegédet keresünk március 1-i belépésre. Csak elsőrangú, úgy engros, mint detailban jártas munkaerő ajánlatát „Saboszt tartó” jelige alatt a kiadó továbbbít. HÉBER IRÓGÉP, modern, hordozható, igen szép írással, alkalmi áron átadó. Megtekinthető: Herskovics Ernő, Vasváry Pál-utca 5. I. 2.

ORTH. KÓSER FÜSZER és CSEMEGEÁRUÜZLET a IX. kerületben Mandel Abraham, Ferenc-körút 32. Sel-peszach áruk legmegbízhatóbb beszerzési forrása.

SZORGALMAS megbízható fiút tanulónak felveszek vegyeskereskedésbe. Volt bócher előnyben. Fisch, Bagamér EGYLETI templom rabbija visszavonulni kíván. „4000 P lelépés” jeligéjű leveleket a kiadóba továbbbít.

VÁCI-UTCAI nőiruhaszalonomat megsztanám szombattartó kalapos vagy fűzősnővel. Telefonhívó 1-388-74.

BIN anfang 30, angenehme Erscheinung, Vaise, Modewaren-branche. Besitz 10.000 P baar u. gute Ausstattung. Möchte heiraten, ew. in der Branche selbstständig machen. Entsprechende Zuschriften (auch Witwer ohne Kinder, oder Prowinz) befördert unterm „Masoltow” die Administr.

30 ÉVEN aluli kiscsaládú *ajfesz-sajchet*, kellemeshangú jó *baltfile*, magyar állampolgár, talmidchóhom jórésomájim: *ajfesz-sajchet* és *samesz állást vállalna, szerény fizetéssel*. Gyermeknek tanításához is van praxisa. Cím: Steinmetz Ignác. D. R. részére, Miskolc, Széchenyi-u. 12.

KIS háztartás vezetésére, megbízható vallásos mindenek zsidónót keresek. Cím: Ábrahám Izidor, Pásztó.

SZOMBATTARTÓ, érettségizett fiatalember gyakornoki állást keres. „Szorgalmas 1937” jelige.

RÓFÖS-, fűszer-, vas- és bőrüzletbe megbízható szombattartó segédet, kimondott szakembert keresek teljes el-látással és fizetéssel. Tanulót is fel-veszek teljes ellátással. Geiger Sámuel, Nagyléta.

HARMINCÉVES szakképzett *ajfesz-sajchet, masgiach*, magyar állampol-gár, talmidchóhom jórésomájim, állást keres. „Kötelességtudó” jelige. (20 fill. bélyeg.)

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Üdvözlet a választógyülekezetnek

A kinyilatkoztatásnál az Örökkévaló megmutatta hűséges szolgálójának Majse Rabéninek az utána következő nemzedékek tudósait és irányítót.

דור דור ודורשיו דור דור והנמו

A midrasnak eme mélyértelmű szava a zsidó szellemi élet szakadatlan láncolatát akarja megjelölni a Szináj-hegyi kinyilatkoztatástól kezdve mind a mai napig. Azok a nemzedékek, amelyek a Tóra szellemét művelik és az életbe át akarják vinni: letéteményesei a kinyilatkoztatásnak és Majse Rabénü művének folytatói és ezért, amikor szeretettel, a szent ügyre való tekintettel a legjobb kívánságokkal köszöntjük a jövő héten fővárosunkba összegyülekező főrabokat és az ország minden orth. hitközségéből — az orth. országos képviselőség megválasztására — kismemelt delegátusokat, úgy érezzük, hogy ebből az alkalomból a szó legegyszerűbb és legszebb értelmében el lehet mondani a heti kettős szidra kezdő szavait:

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל

„Majse összegyűjtötte Izrael fiainak egész gyülekezetét”, mert az ő szelleme, az ő szent öröksége gyülekezetteti össze azokat, akik a hazai orth. országos szervezet alkotmányosságának folytonosságához és megújított működéséhez hozzá akarnak járulni.

Nagy mesterünk Majse Rabénü nemcsak külsőleg akarta megszervezni a népet, hanem azt akarta, hogy tanúságot tevő gyülekezet legyen, amely tanúságtétele az i'teni szellemnek, amelynek életcélja a Tóra-tanulás és a *mizsvók* gyakorlása, amint ezt a midrasi megjegyzés foglalja magában: עשה לך קהילות גדולות דורש פנניהם. Orthodox összjöveteleknél nem a különbség, a kifelé tetszetős forma és hatásos lefolyás a fő, hanem a szellem,

amely telíti a tanácskozási lelkületét és élteti a tanácskozás fontosságába vetett hitet. És különösen az országos képviselőség megválasztására összehívott értekezlet tagjaira mondható:

אלה פקדו המשכן משכן העדות...

„Ezek a szentély megválasztottjai, a tanuság szentélyé, amely elrendezett Majse által”. A megválasztottaknak tudniuk kell, hogy Majse Rabénü szellemében kell működniök s ezért a midras bölcsé szerint ugyanazt fejezi ki ez az ige mint a *Mislé* (28., 20) megállapítása:

איש אמנות רב ברכות ואין להעשיר לא יקה

„A hűség szilárd embere nagy áldás, de aki türelmetlenül siet gazdagodásra nem marad büntetlen”. Az első alkalmazható Majsera, aki hűséges és kitartó volt, viszont a türelmetlen, gyorsan gazdagodni akaró alatt a békétlenkedő Korach értendő.

איש אמנות זה משה... ואין להעשיר לו קרה

Meg vagyunk győződve róla, hogy a delegátusok tudják, érzik, a mult tesz róla tanúbizonyságot, hogy szervezetünk vezetése és irányítása: hűséges, megbízható kezekbe van letéve és így természetes, hogy a felelősségteljes irányítást higgadság és meggondolás jellemzi és csak felületes hatásvadászat lehet, amely a mai nehéz időben gyors eredményeket sürget. A pusztai szentély anyagát *sitim*-fából készítették, abból a fából, amit az ősök ültettek egykoron. A *bészhamik-dos* pedig Libanon cédrusából lett építve. Mind a két szempont alkalmazható a hazai orthodox szervezetre. Az ősöktől örökölt hagyományok és a nagy mesterek által megállapított elvek talpatatán épült, de azonkívül

נבחר להנבון נתן לה

„Libanon dicsősége is adatott neki”. A Libanon lába a meleg égöv gyümölcseit érleli, csúcsa a havas zónához tartozik — az orth. szervezet vezetése sokszor ilyen ellentétes követelménye-

ket igényel: forró, heves küzdelmeket, de hideg megfontoltságot is.

A delegátusok választása szerencsés lesz, ha csak az ügyet fogják nézni és nem a személyeket. Nem vagyunk egyformák tehetségben és rátermettségben, vannak vezetésre hivatottak és követésre termettek. Mély igazságot fejez ki tehát a Talmud, amikor hirdeti: „Jerüsolajim azért omlott össze, mert a kicsit és a nagyot egyformára értékelték”. (Sabosz 119.) Meg kell tehát barátkozni azzal a gondolattal, hogy nem mindenki irányíthat. Mind-egyik választó érezze, hogy hozzá szól a 65. Zsoltár szava:

אשרי תבחר ותקרב ישכן הצריך

„Udv neked, ha választasz és közel hozasz olyanokat, akik a te pitvaraidban fognak lakozni”, ha olyanokra adja szavazatát, akik méltók a bizalomra, az Örökkévaló pitvaraiban lakoznak és a szent ügyet teljes odaadással, lelkesedéssel, munkakészséggel, önzetlenséggel szolgálják. Akkor az országos képviselőség tiszt-ségére megválasztottak, egyszermind kiválasztottak lesznek és a meghívottak egyszermind hivatottak.

Orthodox tanácskozásonkál nem a külső fórumoknak szóló hangzatosság és tetszetőség a fontos, hanem az ügy lényege: az, hogy az orthodoxia szervezete valóban Majse Rabénü szellemében való legyen. Eszünkbe jut R. Czwi Hirsch Chajes esete. Ő egyszer elhaladt egy reform templom mellett, amelynek homlokzatára rá volt írva a mostani szidra szava:

ונבחר די מלא את המשכן

„I'ten dicsősége betöltte a hajlékot”. Amikor elolvasta és gondolt a szellemre, amely ezt a hajlékot építette, azt mondotta: elfelejtették hozzáírni még a folytatást: ולא יכל משה לבוא אל אוהרו. „Majse nem tudott bemenni a hajlékba”... Nem a sok beszéd a fontos, hanem mindaz, ami az ügyet előbbre viszi. A tanácskozási felé hangzik a pró-